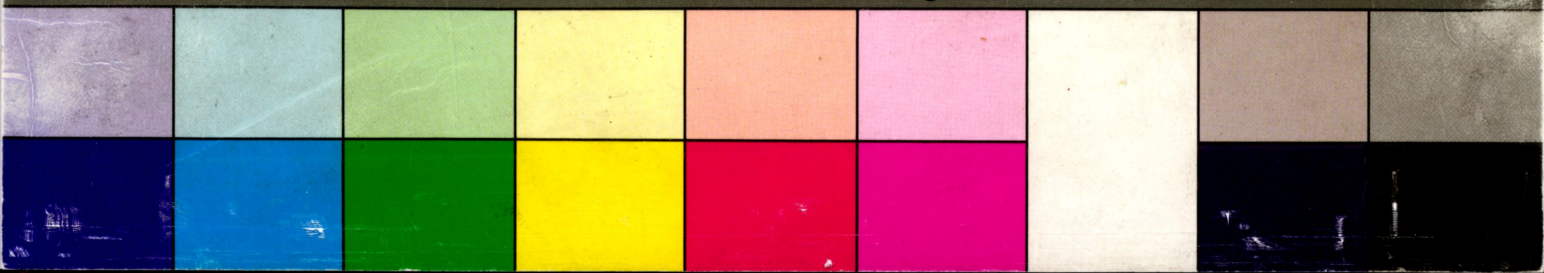

Centimetres

TIFFEN® Color Control Patches

© The Tiffen Company, 2007

Blue Cyan Green Yellow Red Magenta White 3/Color Black

R
2002-2003

CALENDARIVM OECONOMICUM PERPETUUM.

Az az

ESZTERGAMI ÉRSEK
URUNK Ő Nagysága Pofoni
Gondviselőjének Majorságról írt Lai-
stroma, minden Esztendőre, kívül minden
Major Gazda hóról hora egész esztendő al-
tal mit munkalottasson az Majorsag
körül, meg-tudhattya.

*Ísmét újjonnan Magyar nyelven
ki-bocsáttatott.*

LÖTSEN, BREWER SAMUEL
ál. 1674. esztendőben.

CALENDARIVM
OECONOMICUM
PERPETUUM.

Az az

ESZTERGAMI ÉRSEK
URUNK Ő Nagysága Pofoni
Gondviselőjének Majorságrúti út Lai
stroma, minden Esztendőre, kívül minden
Major Gazda hóról hora egész esztendő al
tal mit munkalottasson az Majorsag
körtül, meg-tudhattya.

*Ismét újjonnan Magyar nyelven
ki-bocsáttatott.*

LÖTSEN, BREWER SAMUEL

ál. l. 1674. esztendőben,

AZ KEGYES OLVA-
SÓHOZ.G. TELLEKIER
ALAPITVÁNYA

Sztergami Ersek Urunk
 Ő Nagysága Pofonyi kertét
 le-akarván irásommal ár-
 nyékozni: úgy rúnék szem-
 nem eleiben, mint ha egy
 csomóban, minden Major-
 ság-béli alkalmatosságot
 szemlélnék; Mert ha meg-
 tekintem az első részét, magát a' gyönyörűséges
 kertet látó: annak kedves ékefféget, csinos rendit
 és vigasztaló mulatságit. Ha más részére vetem
 szememet, az fok szép hasznos szőlő hegyek vi-
 gasztalják szívemet. Fordulok másfelé, s az ele-
 ven csurgó kútaknak kedvesen folyó zúgásit, az ha-
 las toba úzkaló halaknak friss mulatásit, engesztel-
 nek engemet. Fel-ébreftenek az éneklő mada-
 raknak zöngései, a' madarászatra. Ha tovább lépek
 az konyhából, ki lövedző étkeknek jó illati el-fog-
 ják kívánságomat. Ha fordulok, az Majorba-
 eredek, az hol minden féle állatok, kik az majorba
 neveltetnek, vidámitanak. Ha ki tekintek az a-
 blakon, az Sirok szántó földek, zöldellő rétek, va-
 dakkal tömött erdők, el ragadgyák elmémet.
 Kiknek holnaponként való hasznos munkáiról,
 akarám elől járóban, az én csekély Magyar pen-
 nám.

námnak írását bocsátanom. Noha talám csudá-
 koznak fokon, hogy mostani üdöben, olyan Ka-
 lendariummal merek az Nemes Magyar Nemzet-
 nek eleiben járulni, kiben a' gazdaságnak mun-
 kájára, kerti virágoknak, veteményeknek bajmo-
 lódására, szántatnak, vetésnek, és több e'féle ma-
 jorsághoz illendő foglalatosságra inditanám, és
 kézen vezérlelem őket: mint ha olyan üdöben
 erettünk volna, az mint Híaiás és Micheás Profe-
 ták mondgyák; *Constatunt gladios in vomeres. &
 hastas in falces: non levabit gens contra gentem gladi-
 um, nec exercebuntur ultra ad preliū: Iſa. 2. Mich. 4.*
 Az ő szabályajokból szántó vasakat, és dárdájokból
 kaszákat csinálnak: nem emel egy nemzet, más
 nemzet ellen kardot, és nem tanítatnak többé ha-
 dakozáfra. Nem ilyen az mostani üdönek for-
 gása, hanem inkább ellenkező: úgy hogy méltáb-
 ban mondhattuk: *Constatunt vomeres in gladios
 & falces in lanceas.* Az szántó vasakból kardokat
 csinálnak, és az kaszákából dárdákat. Hadgya-
 el inkább, ki-ki mind az eke-szarvát, és nyúllyon az
 kardnak maroklattyához; nem láttyuk-é minden
 nap, és fülünkkel halljuk, hogy a' meg-dühött Po-
 gány ellenség, fejünk felett forgattya éles fegyve-
 rét; Országunkat porrá, hamuvá teszi; lakosit
 pedig, kit Kegyeetlenül le vág, kit iszonyú rabság-
 ban viszen? Azért, a' Bölcs mondása szerent;
Musica in luctu importuna narratio. Eccl. 22. Si
 ralomban az ének, alkalmatlan befzed. Holot:
 a' Majorság, és ahoz tartozandó munka, nem-
 fe gyver csattagást, te puska ropogást kíván, ha-
 nem békeséges üdör.

De ha mélyebben megfontoljuk a' dolgot, föl találjuk; hogy mostani üdöre való, az Gazdasághoz tartozandó tudomány. Mert, a' miat, hogy, nem akkor szokták a' szablyát életíteni, és a' puskát tisztogatni, mikor az ellenség szemünk előtt forog; hanem, békeségnek idején kell a' hadhoz készülnünk, ha azt akarjuk, hogy ellenségünkön győződielmet vehessünk. Ugy minékünk-is, mikor országunk megromlott, tartományunk elpusztultanak; akkor kell a' Gazdaságot megtanulnunk: hogy az után, rendesebben építhessünk, módosabban, elvadult kerteinket csinoshatassuk, és haszonra fordíthassuk, barmainkat szaporíthassuk, és mindenféle majorságbéli állatokat szörözhessünk, és nevelhessünk. Mert: noha téjjel mézzel folyó Országunknak mondjuk, az mi szegény hazánkat: de ha ahoz kezünk szemnyét nem kennyük, ábrázatunk veritékével nem sírozuk, szorgalmatos munkáinkal nem építtük: rövid üdö alatt, annyi bogács-kóró nővi el, annyi bojtortján fogja-bé, annyi gyom burittya, el, hogy teletszaka, annyi kórót talál benne, kivel ha más faj nem volna, is, elég kemenczét fűjthetne. És ha szintén fáradságát, és serény dolgozását, valaki nem szánja, is tőlle: de ha annak rendes módgyát: és alkalmazatos idejét meg nem tartja; több kárt téstzen magának, hogy nem mint hasznot.

Azért mind ezeknek okos, és hasznos végbevitelére, meg-tanít ezen Majorságtól való Calendárium; kiből mit, és miként munkálkodtasson az jó gazda ember minden holnapban, és csak nem minden héten, föl találja. Azon kívül, fok jeles napok.

napokról jövendőléseket, és esztendőnek forgásáról, és annak bőv, vagy szűk véltárul való jeleket meg-tanúlhat. Az ki nem egy, sem két, hanem, minden esztendőre szolgál. Ezeket pedig régi, és új meg-ért, fok esztendeig majorságban forgot Authorokból szedtem: mástól hallott, látott, s-magam kicsin experienciámból tanult tudományból irtam. Nem egyéb okból hanem hazám fiaihoz való szeretetemből, kiket látván, hogy e'féle szükséges könyvekből meg-fogyatkoztanak, sőt Magyar nyelven nem is találtak, én sem akartam őket ilyen kincstől meg-folztani; hanem vékony fáradságomat nem szánván, örömeit egynehány esztendőül fogva öszve szedett kezem munkájának gyümölcsét vélek közlöttem. Es noha valaki azt vethetné szememre, hogy nem szűksége'féle majorságra tanító könyv, mert minden paraszt ember, könyv-nélkül is jobban tudgya azt Magyar országban. De erre rövid a' felelet: mert a' könyvet, nem szokták tudatlan paraszt ember számára írnia: hanem, az irás tudókéra, kik közül sokan nem tudgyák azt, a' mi az majorsághoz szükséges. Sőt meg a' meg rögzött paraszt emberek sem tudgyák mindnyájan, a' mi ebben az könyvecskében írva vagyon. Más az, hogy nem csak annak köll az Majorsághoz érteni, a' ki kézevel munkálkozik: hanem inkább fejével és mássokkal munkálkozik; mert a' mint igen böltsen mondották ama' régi gazda Emberek *Cato & Columella: Male age cum Domino, quem villicus docet.* Rosszul van annak az Urnak dolga, a' kit az Majoros tanít. Ha maga az Gazda ember, figyelme-

teszen hozzá nem lát a munkához, gyakrana' paraszti ember, hébe-hóba végezi el Ura dolgát; és kíváltképpen ha az Ur, s. a' Gazda nem igen ért a' Majorsághoz, imigy amúgy csak bé. tatarazza a földet, s- mind jónak teszik a' tudatjannak. Szükség tehát az oktató, kiből mind az Ur, s- mind az szolga tanulyon. Ne- is szánnyák, se ne. szégyenlyék az Urak magok, néha föltfordálni Paripájokra, és meg. tekinteni szántásokat, vetéseket, aratásokat, kapálásokat és egyéb munkáit jobbágyinak. Az Afzonyok is Majorbéli marhájokat; mert a' mint szokták mondani: *Domini oculi sanguinant equos.* Az Urnak szemei hízl llyák az lovakat, tudni illik, ha gyakrabban meg. tekintik őket, mint bánnak vellek.

Kalendariumnak neveztetik; mert valamint más Kalendariumban az hónapok, és az napok, s. azokban változó jelek föl vannak rend szerént jegyezve: ugy a' Kalendariumban- is, a' Majorsághoz tartozandó munkák, minden hónapban el vannak rendelve. Azért- is hivattatik Kalendariumnak, hogy valamint az más Kalendariumban, nem mind Sz. irás az, a' mit az üdönék változási felől jövendölnek a' Mathematicusok, hanem gyakrabban különbben történik; úgy némely napoknak járásából prognostikálkodunk, avagy jövendölünk az üdönék forgásáról. Kiket én sem akarnám, ha ugy el- hinnének az kegyes olvasok. mint az Evangeliumot, hanem, mint az régi gazda embereknek figyelmetes vigyázásokból vett tudományt. Mert ha mindenkor igazat mondana a' Kalendarium, az Profetiáktul nem külömb-

bőz-

bőzne; abban különböz pedig, hogy a' Kalendariumok jövendölése, nem mindenkor tellyesedik bé, de az igaz Profeta ok- veterlen bé. tellyesed k. Azért- is talám meg. itéljük némelyek ezen Kalendariumot, hogy későn járt az új esztendőre. De ugy teszik, hogy nem; mert a' Gazda emberek, a' régi Romaiakkal tartják az új esztendőt: úgy mint kikeletkor, mikor a' föld meg. nyílt, és az Mezei munkák el- kezdetnek. Kire ez. is reá- kezdett.

Arra. is akarám a' kegyes olvasót- inteni, hogy azért meg ne vesse ezen irásotskámat, hogy edgy arányú regulát nem szabhattam az egész Magyar Országra; mivel Magyar Orzágnak részei, és tartományi sem mind edgy arányúak: mert néhol mind csak sík mezők, és lapály földek vannak, ugy mint Tiszántul, a' Nyírbé. Budán a' k' puszta- kon, és más sok helyeken- is; és azért melegebb tartományok. is azok. Némely része dleges, hegyes völgyes, dombos, és egyenes- is. Némely pedig csak hegyes, és föltonként vannak völgyeken a' szántó földek, imitt amott az irtványok: illyenek Trinčinnek egy része, Turóc, Lipto, Arva, Szepes vármegyék, és Lengyel Ország f. le az Krainák. Az hid- g. is jobban éri őket, és tovább tart. Hasonló- képpen a' majorságbéli munkák. is előbb jár, az hol melegebb vagyonsz után az hol közép szerént; utollyára az hol leg hidegebb vagyonsz. Kiki mind azért alkalmaztassa magát az földnek csinnyához, és az égnek szokott folyásához, és az régi meg- ért szántó embereknek értelmes szerénységéhez, meg látta, hogy ennek az

könyvecskének Kalauzsága által is az mi szegény elpusztuk hazánk, minden majorság beli gyümölcsel, és haszenn. I ha följül nem hall. dgya. is: de aláb való nem lézen az töb Tartományoknál, és Országoknál. Noha még ilyen romlott állapotában is nem kívánna az szegény Magyar, az ki igaz Magyar vérből származott, más dicseretes, és nemzetes Országokat. Am bár fenn hejazna a' Spanyol, Spanyol Országban; dicsekednék, az Franczúz Francziában; Kalmárkodnék az Olasz, Olasz országban; kereskednék az Német, Német országban, és ki-ki mind az maga országában uralkodnék. Nem kívánna a' Magyar, a' Spanyol, se Francziai bort. se melosát, se *vin d' Alicante*, se *vin di Canaa*. csak jó kanna Tokai, Mádi, Tarczali, Tallyai, Zombori, Litzkai, Sopronyi, Sz Györgyi bort kaphatna. Dicsekednék Olasz ország az *ö Lacrima*-jában, csak könyvezhetne a' Magyar, az jó alszú szőlő borában, és juthatna a' Régi Hazájához, s. abban békével lakhatnék, *Unus quisq; sub vite sua, & sub ficulnea sua. 1. Machab. 14.* Ki ki mind, az maga szőlő tökéje alatt, és füge fája alatt, úgy mint a' Magyar, az *ö szőlője* alatt, és az *Tót* az *ö fügeje* alatt.

JANUA

(1.)

JANUARIUS, Bóldog Afzony h.

Ebben a' holdnapban, 31. nap vagyon.

1. Figyelmetes Gazda emberek, azt tattyák az új esztendőnek első napjáról, hogy ha reggel vöröslődik az ég, azon eiztendőben sok szélvész lézen. Ha a' Nap tisztán és világosan fényeskedik, az új esztendő napján, az esztendő, hallal bővelkedik. Ha pedig szeles étfzaka levél új esztendőnek első napjára virradora, örömet Pestis következik.

2. Ebben a' holdnapban, utó so fertályán a' holdnak, hizlat hátra maradtott ártányokat, és damázokat meg kell ölni.

3. Fát vágni Sz. Fábján és Sebellyén napja előtt, utolsó fertályán a' holdnak.

A 5

4.

4. Afzú gyümölcsöt, savanyú káposztát, és több e' felét el-adni, minek. előtte más félek meg-zól. dülnek.

5. Fát hordani a' konyhára, mikor a' hó szől. gál.

6. A' juhok próbájára, Eger fa levelet kell e. leikben tenni, a' ki abból éfzik, egésséges; a' ki pedig nem akarja meg. enni, meg. veszett a' tündőjében, és májában.

7. A' Tyúkoknak ebben a' holdnapban, pirított kenyeret, vagy aszalt zabot, vagy borsót kellett néha néha eleikben vetni, hogy hamaréb, és többet tojjanak: de felette igen meg ne hizzanak, mert úgy nem tojnak. A' kodácsolásokbul meg. ísmérhetni, mert a' kővérek gyakrabban kodácsolnak.

8. Igen hafznos télre fok jérezéket hadni: mert ezeket mind hamaréb, s. mind többet tojnak a' véneknél. A' ki az tojásáért akar tyúkot tartani, az tovább két esztendőnél, ne tarcsa a' tyúkot; mert két esztendő után nem fokat tojnak: hanem ha valaki, a' csirkék ki. költéséért akarná tartani.

9. A' télnek két utólió holdnapjában, nem tojnak a' tyúkok: hanem ha a' meleg szobában tartják őket.

10. Ebben a' holdnapban, mikor az hold a' föld alatt vagy on, éppültre való fát kell vágni, és arcosnak vált; szőlő karóknak, s. vénynek.

11. Mivel ebben a' hóban, el. eresztik szőröket a' lovak, jól kell őket tartani.

12. Ebben, és a' jövendő hóban csépelni igen jó.

13. Fa

13. Faeszközt ebben a' hóban kell csinálni, a' mi szükséges a' háznál.

14. Ganéjt hordani a' szőlőkben, és szántó földekre.

15. A' meleg tartományokban, borsót vetnek, és első szántált ros alá kéfzítnek, a' hol nem igen lág a' föld.

16. Meg meszika' szőlőt; Az melly fákbul fok macska méz, avagy gyanta foly. ki, környős. körül meg. kapályák

17. Az új réteken lo. here magot vethez, tudni illik, ha edgy rostában széna polyvát, téfzsz, és azt a' réteken elébb elébb rostalod. ki.

18. A' fák, aszú ágakul meg. szabadittassanak; meg újittassanak a' fák gyökerei, azokra ganéjt rakjanak, de né úgy, hogy meg. érje a' gyökere; mert egyébként meg. rothad. Ebben, és a' jövendő hóban, az fákrul a' hernyo fézkek le. vétessenek, és meg. tisztittassanak, minek előtte meg. élednek, az holdnak fogytára.

19. A' meh káfokat bé kell dugni, mikor hó esik, mert a' hotul, meg. vakulnak a' méhek. Ezeket. is most edgyik helyből máfikba vihetni.

20. Sz. Viacze napján. ha a' Nap fénlík, fok bort várhatni.

21. A' minémű a' Holdnak bé. lépésé minden. fertályban, olyan közönségeffen a' fertály.

22. Ha Sz Pál fordulása napján fényes, és tiszt. ta idő léfzen, jó esztendőt jelent; ha ködös, Pef. tist várj, ha eső, vagy hó esik, drágaság léfzen; ha fzelek fújnak, hadak, és zurzavarok indulnak.

23. A' len magot, mindezen holnapig a' hájtskájában kell hadni, és minek. előtte ki-verjék. meg. roftályák jól, és tisztán, hogy a' len-mag kö-zött ne maradjon valami gyom, avagy más fele mag, a' kit az után ki-keltyen szedni.

24. A' pohánkában a' ki leg kisseb magvu, és leg aláb valo, azt kell magnak, és vetni meg. tartani.

25. Az Tehenek eledelére, Karácson után nem kell oly nagy szorgalmatossággal gondot vifeini, mint Karácson előtt; noha mindenkor szorgalmatos tartást kívánnak. Ha verő fény szolgál, ki keli őket az iftállóbul bocsátani, hadd meleged-gyenek az napnál.

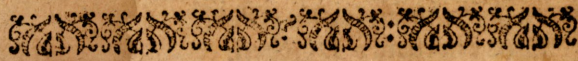
26. Jeget kell hordani, ha előbb nem hordot-tak, és a' Jég. verembe szalma közé rakni.

27. Ebben, és a' jövődő holnapban, az halas tókat, a' kiken viz nem foly által, ha bé-fagytanak, minden nap lelekezzék. hogy meg ne fűliyanak a' halak bennek.

28. A' fűveket, virágokat, magokat, gyökereket, és a' mi orvosságokra szükséges, bizonyos és alkalinos üdőkbe kell szedni, és gyűjteni, mikor mindenik meg ért erőben vagyon. Mert, kinek kinek magányos üdeje van. Theophrastus azt írja, hogy ha ki fűveket, akar szedni, szedgye azo-
kat, a' honak huszadik napjátul fogva, harmin-czadik napjáig. Némellyek azt itélik, hogy az melly fűveket a' holnapnak első hét napjában szed-
nek, azok csak a' gyermekeknek használják; az második hetedében, az iffiú legényeknek és leá-nyoknak; az harmadik hetedében, a' férfiaknak,
és

és aszonyoknak; az negyedik hetedében, a' vén embereknek használ. De mind reggel, nap ke-let előtt, tiszta üdőben kellene őket szedni.

Kiknek kíváltképpen való szedésekrül, gyűjté-
sekrül, és száraztáfokrul ebben a' Calendariomban nem szóllok; hanem, imitt amott, a' mint az al-kalmatossággal magával hozza.

FEBRUARIUS, Bőjt-elő hó.

*Ebben a' holnapban, 28. nap vagyon,
mikor Biffextilis nincs.*

29. **A'** Borjúkat, ebben a' holnapban meg-kell metfzeni, utolsó fertályán a' holdnak.

A' bort le-vonni, utolsó fertályán az honak, tiszta üdőben.

Fát vágni, utolsó fertályon

Fűz fát le-vagdálni, utolsó fertályon, és ültetni.

Halas-tókat, halakkal meg-rakni utolsó fertá-ly lon.

Veres-hagymát, sárga répát vetni, avagy ültet-ni, veres-hagymát utolsó fertályon.

30. Fákat irtani, a' fattyú ágakat le-vagdálni, a' mohot le-vakarni a' fákrul. Gyümölcs magokat ültetni, és vetni. Oltani-valo ágakat törni, sőt bé-is oltani, az idején gyümölcsöző fákat: de jól meg kell oltalmazni az hidegrül.

31. Az fiatal fákat, által kell ültetni, utolsó fertályon, tartós gyümölcsök léfzen, és nem férges.

A' palánta, vagy rácza magot, úszógös Sz. Péter, vagy Sz. Mátyás estin vessék.

Ganéjt hordani a' szőlőben.

32. A' fiatal fáknak külső heját hoztataban. három vagy négy helyen hafítsák meg. Sz. Fábjan és Sebestyén nap után.

Csépelni kell ebben a' holnapban, mert az után egerek nevednek az asztagokban.

33. A' földeket ganéjozni kell ebben a' holnapban, és a' kerteket. Magokat-is tehet az ember, a' fazékban föld közzé Sz. Mátyás nap tájban, hogy könnyebben ki-keljenek az után, de ne taresak fokáig.

Ha Februariusban, az az, Böjt-elő hóban meleg legyen meg. tarcsák a' barmok eledelét, mert Hútvét tájban. lokáig tart a' hideg.

34. A' melly malaczkok, ebben a' hóban léfzenek meg-tartassanak: mert állandok léfzenek.

Ha kővérek, és meg-töltek a' madarak, mellyeket fogtak ebben, és következendő holnapba, havat és hideget jelent.

35. Olasz káposzta magot, farsáng farka előtt valo napon kell vetni, abban az földben, a' kit tél előtt meg-szántottak, és gereblyéltek, ha szinte ho-
vagy

vagy hideg legyen is: az után, tölcs vagy hincés ty. kánéjtreá, és hadd ugy.

36. A' Pávának ebben a' hóban, minden ötödik napon, száraztot babot kell adni melegen, mellyet kemenczébe száraztottak: hogy hamarab fogányanak, és tojjanak. De reggel kell néki adni éhomra.

37. A' minémű üdő léfzen úszógös Sz. Péter nap előtt valo étszakán, olyan léfzen az után negyven napig, és ha Sz. Péter estin-valo étszakán, meg nem fagy, az után ne fély a' fagytul. Ha-fonlo-keppen történik Sz. Mátyás napján, és estin. a' csukák Sz. Mátyás nap tájban juvnak.

38. A' palánta magot, Sz. Mátyás estin vessék, és ha a' kertben, a' fagy miatt nem vethetni, a' házban vigyék a' földet, és ott vessék-el, míg a' föld meg nem olvad.

39. Ebben a' holnapban, vad fákat, és fiatal fákat ültethetni, hold-tölte előtt; avagy két vagy három nap az Újság előtt, avagy annyi nappal utánna, ha a' föld meg nem fagyott: avagy nem-felettéblágy. Sőt öreg fákat-is, valamennyire által-plántálhatni, mikor fagyos a' föld, ha azon fagyos földel gyökereitől ki-ásák, és más veremben, a' hová akarják, ültetik.

40. Az mely fákat Böjt-elő hóban oltanak, azok gyümölcse, és magok is a' fák, nem léfzenek férgetek.

Ebben a' hóban, a' meleg helyeken, meg-met-
szik a' szőlőt.

Ennek a' honak végén, mikor meg-szűnnek

(8.)

az Eszaki szelek, tiszta és fényes nappal, hold fogy
tára le. vonhatni a' borokat, avagy edgyik hordo-
bol a' mátkban tölthetni.

41. Tyúk és galamb ganéjt hordani a' kertben,
és kevesenként imide amoda hinteni, hogy fű nő-
hessen, kiváltképpen a' kopályföldön. a' hol ke-
vés fű terem.

Az kertben áfni, ganejozni, virágokat és füve-
ket palántálni.

42. Méheket venni, méh kafokat meg-tiszti-
tani, a' heréket meg-ölni: de gyöngén kell őket
hordozni.

43. Böjtben szántani, a' nyári vetésre.

Ha ebben a' holnapban, a' minémű fonalat,
fonytak, hamuban meg-fzapulyák, és ki-tész k,
hogy meg-fadgyon, fejéreb lézzen, és lágyab a'
szővére.

Ebben a' holnapban, meg kell szünni a' vetése-
ken, a' juhok legeltetéséről.

Sernek valo szaladot készíteni.

44 Ha ki azt akarja, hogy efszrendő által tar-
cson a' liszti, Januariusbán és Februariusbán öröl-
tessen, mikor még hideg vagyón: de eléb meg-
roftaltassa a' gabonát, hogy ki-mennyen a' pora;
mert a' por, és melegség dohosittya-meg a' lisz-
tet.

A' galamboknak, és tyúkoknak fészkeket, meg-
kell tisztítani, és újítani, hogy kedvesebben köl-
tsenek.

45. Sövényeket kertek körül, házak körül
meg-fonni, és újítani, a' hol szükséges.

46. Eb-

(9.)

46. Ebben a' holnapban tyukokat, ludakat, ga-
lambokat, ha arra valok lézzenek, mentül hamarab
meg ültessék.

Tavafti árpát vethetni nyolcz nappal farsang
farka előtt, vagy az után. Mákot is A' hernyó
fészkeket le-fzedni, minek efszte meg éledgyenek.
A' szolgálok fonnyanak, tollat foszanak, izecsákat
metéllyenek.

47. Ledneket ebben a' holnapban mind el kell
venni, mivel Martiusban nem jó venni; mert igen
árt a' baromniak, ha a' fűvet meg-éfszi.

MARTIUS, Böjt-más hava.

Ebben a' holnapban 31. nap van.

48 **B**orjukat az atnyoktul el-választani, másod-
dik fertályban, hold töltekör.

Kender magot, zabot, árpát, kölest;
borsót, lencsét, csicseri borsót, babot, Olasz és Tő-
rök babot, és e' fele több veteményeket ültetni, s-
vetni.

B

42

Az vetéfekeket meg-gyomilálni, a' Fűzfa ágakat le.vagdálni, új Fűzfákat ültetni.

49. Az óltani való ágocskákat bé-oltani: a' gyümölcsöknek magvait, úgy mint, diót, mogyorót, mandolát, gesztenyét, barack magot, szilva magot, kajszi barack magot, &c. hasonlo-képpen alma, és őrtvély magot ültetni.

Spárgát, Articsókát, Cárdit, Sállyát, Levendulát, Rosinaringot, Eperjet, Rosát, Liliumokat, Narancsot, Tököt, Uborkát, Dinnyét, Görög-Dinnyét ültetni, és vetni.

50. Veteményes, virágos, és gyümölcsös kerteket, minden-nemű szükséges magokkal bévetni.

51. Gyökereket, Fűveket, hogy magot hozzanak, ki hozni, és el-ültetni: úgy mint, rekettsárga répát, vörös répát, fehér répát, zellert, vörös hagymát, &c. hold töltsére.

A' Fa ágocskáknak oláfa legyen, mikor a' hold el-fogy, három vagy négy, avagy két nappal az új-ság előtt; mert azt tartják nemelyek, hogy valamenny nappal, az új hold előtt ol yák a' fát, annyifolyó múltván gyümölcsözik: avagy olcsák három nappal az új hold után, az első-fertályig.

52. Dísznövényeket ültessenek ebben a' hónapban, a' mondola fa gyökérre, és az keferűből édes-őregb és kövérebb legyen.

A' Gesztenyének, az ágát ültetik el, nedves és hives földben, és meg-foganoszik. A' fákat környös környál meg-kapállyák, a' szőlő tövet

A' melly szőlő három esztendő, azt kell meg-metszeni; mert egyébként, a' fiatal venyikét, nem metszeni, hanem törni kell. A' szőlőt szép tisztára időben nyírsák ki. Messék-meg, kapállyák, tövet meg-tisztítsák.

A' juhokat megént ki-hajtsák a' mezőre, kivalképpen a' rétekre.

A' Bikákat, Hufvét előtt, hold töltsékor becsásásák a' tehenek köziben.

54. A' halas-tókból az apro halakat ki fogni, és máshová tenni, hogy nőjenek, első fertályán a' holdnak, avagy hold töltsé előtt.

Hal fogni való varsákat rakni.

55. Kikeletnek elein, igen egésséges a' bodzának csirája, mikor ki kezd fakadni, ha eléb lágy-meleg vízben ki-mosásák, sóval, eczettel, olajjal fátá modgyára meg-készítik: gyengén purgál, és tisztítja a' Vért. Hasonloképpen a' komló hegye is.

56. A' köszvény ellen, vedd a' keferű lapunak bélit, avagy gyöngéjét, a' ki olyan, mint a' káposzta torfa, vond-le a' külső hejét, tedd lágy meleg vízben, hogy ki-vonnyá a' keferűségét; csináljalátat belőle, meg-könnyebíti a' fájdalmat, és a' Vért meg-tisztítja.

Ebben a' hónapban, tojni kezdenek a' tyukok, ludak, kacsák, galambok; és mennél hamarébb ki-ültik a' csirkéjeket, annál jobb.

57. A' madarászatot megént el-kezdhetni ebben a' hónapban, job volna mindaz-által, békét h-dni a' fokért; nem is olyan jó izűek; ha pedig a'

Vízben téfzed, és abban áfztatod, megént jó ízű léfzen.

Vad ludakat, és vad kácsát löhetni és foghatni.

58. A' Golyák mikor el akarnak menni, reggeltől fogva, estvélig repülnek: mikor vízra jönnek, estvéltől fogva reggelig röpülnek. Ha pedig mindgyárt estve meg-jönnek, még hideg üdönek jele.

59. Ebben a' hónapban ki-költ tyuk-fiak legjobbak. Ugy kell pedig a' tyuk alá tenni a' tyukmomyokat, hogy azon hoban, a' melyben megültek, ki-költse; kik felől azt tartják, hogy egész eftzendő által, minden nap tojni fognak: mely tyukmomyat a' tyuk alá téfznek, öreg tyuktul légyen, ne jérczétül, ne-is légyen igen régi: hasonloképpen a' tyuk-is, a' ki alá, az új hold után kell tenni.

A' Csoka alá-is tehetni tyukmomyat, ha el-fzedik elsőben a' maga rojását, hármat egy alá. A' Golyák alá-is lud, és tyukmomyat: de reá kell vigyázni, hogy le ne essenek a' félzékéből, és mielőki kelnek, el-venni alólok.

60. Dinnyét vethetni két héttel Hufvét előtt: ha az üdö, és hidegek engedik; némellyek nagy héttben vetik, némellyek, Szent György nap tájában: némellyek, Szent Gothárd napján, az az, S. Maii. Pünkösöd havában. Job mindazon által külömb-külob üdöben vetni.

61. Az Ekének, Karácsonnól fogva tizenegyedik hetire, a' földbe kell lenni.

A' Gyümölcsös fákat, ebben a' hoban környül kapállják, és vizet tölcsenek a' veremben, úgy hogy a' gyökerek, nedvesen maradgyanak, és úgy tarcsák, míg el-virágoznak: semmi hideg, avagy dér nem árt nekik.

62. Az oltani való ágocskákat, hold töltekor törni kell: és a' pinczében földbe, avagy fővenyibe tartani csak nem az új holdig: új hold előtt két, vagy három nappal oltani, vagy annyival az után.

Az oltani való ágacskák pedig, ne legyenek olyan fiatal fákból, a' kik még nem virágoztak, avagy gyümölcsöztek: hanem, jó gyümölcsöző fákból: és olyanokból, a' kik azon eftzendőben, leg-inkáb virágoztak, és gyümölcsöztek.

63. Ebben, és Sz. György havában, az új holdra, az öreg fákrul le kell vakarni az mohot, és a' régi heját le-metelni, de ne feletteb, úgy meg-újulnak; a' fattyúágokat, kik a' fának, nedveslegét kifziják, le-meszeni. Illyen ágakrul, kik még nem virágoztak, avagy gyümölcsöztek, nem kell oltani való ágacskát törni: mert soha nem gyümölcsözik az oltvány.

64. Ha a' Kakuk elég szől-minek előtte a' földön venyike ki-fakad, jó eftzendőnek jele, és fok bornak.

Bőjt közép tájban, szokták a' szarvafok le-vetni szarvokat.

Virág Vasárnap tájban jó vízszra a' Fecske, Szent Kereszt fel-magasztalása tájban megynel.

A' méhekre, ~~re~~ kell vigyázni, hogy rajjok éhel meg ne hallyanak. Szent Philep. és Szent Jakab napig; azért őket mézzel, vagy mézes vízzel kell táplálni.

65. Minden orvofságokra való füveket, virágokat, gyümölcsöket, hold fogytán kell szedni.

Fejes káposzta, rácza vagy palanta magot, nagy hétbe vessék, Szent Orbán nap tájban palántálják, kétszer kapált földben, más-fél lábnyira egymásta; három hét múlván, megént meg kell kapálni, Olajyan helyekre kellene pedig plántálni, a' hol reggel vagy semmi nap, vagy igen keveslé szolgál.

67. Vad Rosát három, vagy hat nappal a' holdtólte előtt, a' ki el-ülteti, és azt három esztendeig egymás ntán cselekefzi, tellyes és szép piros, jófzagu rosája leszén harmad esztendőre.

Tölgy fákat, fenyő fákat, eger fákat, komalót ültethetni.

Borsót böjt középre, vörös hagymát, sárga répát süket hétben, vagy Gyümölcs ölto Boldog szony nap tájban. Borsót, Ledneket, ha három nappal az új hold előtt vetik, hamar el-hánnya virágját.

68. A' Domaszoknak, mindgyárt Hulfét után, ha az italokban Angelica füvet, és gyökeret tézfelz; és mikor ki-mégyen az ereje, megént meg-újítod, s. azt egézf esztendő által cselekefzed, egyfem hal-meg közzülök.

Az'hívó madaraknak való madarakat, fetét helyre kell rekefzteni ebben a' hoban, Szent Bertalan napig, hogy ne énekellyenek; az után, mi-

kor-

kor a' világofra hozzák, igen énekelnek, és hiják a' többit.

69. Arpa, len, kender, és káposztának való földekre ganéjt hordani, ha telben nem lehetett.

Zab vetést el-végezni, nyári buzát, tavaszi arpat vetni. Forgatni arpa alá

Kertelni, füz ágakat le-vagdálni.

Az réteket, kerteket meg geréblyelni, tisztítani, a' vakandok buráfokat meg-igyenefiteni, az viz folyáfokat a' réteken meg-újítani, vizet reájok bocsátani, árkokat ásni.

70. Késő répát 16. Martii, az az. Böjt-más havának, avagy 26. napján kell vetni.

Nyári buzát, nagy hétben vessenek.

Komlót ki-nyitni, és meg-metszeni.

Nyári arpat Hulfét előtt, vagy utánna vetni, a' mint az üdö engedti, és ha ki-mégyen a' fagyas a' földnek.

Súpot köttetni a' ház födéstre, és más szük-ségre.

71. Lisztet örltetni, a' ki meg-áll nyaratfzaka.

A' Juhokat, ne bocsáfsák ebben a' hoban vizes, és mocsáros helyekre, az első zöld fűre; mere a' vértül hamar meg-fulnak.

72. Az hernyokat le, szedni a' fákról, minek-előtte meg-élednek a' naptúl.

Sperma Ranarum. Béka tojást a' tókban; avagy poshatt vizben kell szedni ebben az holnapban, avagy azt distillálni, igen hűvöfíti a' febeket; és ha mindgyárt ennek az honak elején, abban meg-mossa az ember a' kezét, avagy keni vele,

B 4

min-

minden utálatos rühet, fennyedéket, akár miből származzék, el-vészen róla: és az újokban ne velkedő férget meg-öli, avagy más állatokban is.

73. Hogy pedig egész elzítendő által meg tartassad azt a' béka tojást, és élhes vele, tedd ebben a' hoban egy fazékba, csináld-bé, áld-el a' földben fővenyes helyen; elsőben, zavaros vízzé válik; az után meg-tisztul. Ha mikor az emberben, vagy marhában a' férget meg-akarod ölni, mártás egy ruhátskát ebben a' vízben, tedd reá a' féreg-re.

74. Szederjes violából Syrupot csinálni, és conservat, eczetet, vizet

Hulvétul fogva Szent Jakab napig, minden fele hakivik; azért, ez üdö alatt, nem kellene az öreg hálokkal halászni, hanem a' nagy vizekben, a' holnád nincsen; de a' tókban, és a' nádalon a' partoknál nem kellene engedni. A' ki Majusban és Juniusban, az az. Pünkösöd és Szent Iván hoban fok halat akar fogni, és az egész nyaratfzaka, végyen Bak májat, süsse jól meg: az után, hincse, meg-törött Kámsforral, takarja borju, vagy bárány hártában, kösse egy deszkára, bocssálla a' vízben, fok rákot, és halat fog vele.

75. Rákot fokot foghatni, ha az le. nyúzott béka czombokat, és közte közte Basilicum füvet, nyárfocskákra vonszod, avagy bűdös húst, és bocssáld a' vízben, a' hol a' rákok szoktak lenni, arra ragaszkodnak, tégy hálcskát alája, és vond ki.

76. Kézze halat foghat, ha egy kalán Gém-kővérét vészed, olvazd jól meg vas fazécskában, mig

mig egy kevéfle meg-pörsölsödik; az után, tégy egy kalán mézet hozzá, és főzd megént edgyütt meg, sűrű léfzen; az után, keverd jól öszve, tedd egy szelenczécskébe, mikor halászni akar, menni, kend-meg a' kezedet, és lábaidat vele, meny-bé a' vízbe, csudát lác a' lábaid körül.

77. A' méhek felől, azt tartják némellyek, hogy fársáng farkán, leg job méhet vásárlani, és el-vinni; némellyek ebben a' hoban, és ennek végén: mert még most kevés méze, és fia vagyon; némellyek, mikor az alma-fa virágzik, de gyöngén kell vele bánni. Ebben az holnapban, ki kell rakni a' méh kafokat, hogy az lyukok a' napra szolgályon, mikor reggel ki-röpülnek; de leg-jobb, ha egy tehetik, hogy nap estig, a' verő-fény rajtok légyen.

78. Ebben az hoban, Márczot főznek, a' ki nyaratfzaka el-tart.

Minek előtte ki-fakad a' nyír-fa, akkor csinállyanak abbol sóprüt, és meg-tartsák, mert az két annyit tart, mint az, a' kit az után mikor leveles, csinálnak.

79. Ebben a' holnapban-is jó szőlőt mettezni, de reá kell vigyázni, hogy a' metzők, az jó venyikét el ne melsék, és el-adgyák, avagy ajándékozzák. Ennek az hónap 27. dik napja után, nem igen féltik a' szőlős emberek, az szőlő tövet, avagy veszfzejét a' hidegtük, és dértül; azért szabadon meg-nyitják, és metszik. Ebben a' hónap jó szőlőt ültetni.

80. Ha régi len magod vagyon, három vagy

négy esztendő, és el-akarod vetni, egy vagy ké-
nappal a' verés előtt, tölcs egy vagy két kanna se-
reá, s-vedd el. szép lened leszén

Gyümölcs olto Boldog Afzony napjára, né-
medlyek igen vigyáznak, ha azon nap reggel, nap-
kelet előtt szép, és tiszta üdö vagyon, hogy a' csifén állitva Izáraztani
lagok szépen tündöklenek; jó és bőv esztendő-
nek jele, és minden dologhoz alkalmas. Ezen-
a' napon, avagy hamar az után, fel-adgya magá-
a' hala' mely vizbül, a' part felé.

81. Ha nagy Pénteken eső esik, jó esztendő-
nek jele. Ha Hulfét napján, tób Vasárnapok-
leszen eső Pünkösöd és Hulfét között, hogy sem-
mint tiszta üdö.

82. Tabácát Boldog Afzony nap tájban mihel-
az üdö engedí, mindgyárt veszen az ember, igen
jó mind az levele, mind az ki facsart leve, és a'
levelének meg. tört pora-is a' febekre.

Az tyakmony heját, a' kiből ki-költ a' tyuk-
ebben a' holnapban, őszve kell szedni, és meg-rat-
tani, igen hafznos orvosság a' fővény ellen

83. Ebben az holnapban veszik az nyírfána-
vizet, ha a' fát egy árral, vagy fúrócskával meg fú-
ják, a' vize ki csurog, minek-előtte meg-levele-
zék; és mikor a' hold nevelkedik, ki-űzi a' kö-
vet az emberbül, és belső nyavalyáját gyógyittra
kiváltképpen a' tüdejét, máját, lépét, és ha ki a'
orczáját mosla vele, minden lizeplőt el-vészén-
és szép ábrázatot szerez. Elherz egész esztendő-
által vele, ha tiszta hordoba téfzed, jó ital Nyárban
és Nyárben, főképpen ha bor sóprőre töltik,
meg forr.

34. Ebben az hoban Veszőt kell vágatni ker-
telni valót, a' sövényeket meg-újítani.

Az kertelni való veszővel, nem kell mindgyárt
vágják, hanem kevésbe kö-
szni, és úgy egy, két, vagy három hétig állani, és

Szederjes violáknak a' szaga igen jó részegség-
ellen, a' kinek más nap attul fáj a' feje, kőffe-bé vé-
Conserva Violarum, avagy czukorba csinált
viola, igen jó az hagymázban, és minden hévsé-
gek ellen, kiváltképpen a' kis gyermekeknek, a' ki-
ket nehézség tör; mert mindennemű hévséget
meg-ölt, meg-erősíti a' szívet, az hafacsakáját nyit-
va tartya, és az ökleléft meg-csilapittya; sőt ha-
csak vízbe főzi-is az ember a' violát, tégyen mézet

belé, igya purgál.

85. Magnak való palántákat, vagy gyökere-
ket, akkor kell ki-ültetni, mikor az hold a' Biká-
ban, Vízöntőben, Bakban, Szűzben vagyon.

86. Lúdfiakat minck utánna egy, vagy két hé-
tig kenyér béllal tartottak, az után malátát adgya-
nak nékik, avagy ázott árpát, a' ki szép lány, hogy
hamaréb hizzanak. Az ki pedig hamar akar lúdfi-
fiakat hizlalni, fejer kenyér béllal, mellyet tejben
áztattak, tarcsa őket, hamar meg-hiznak. Az
lúdfiaknak reggel egy kevés só, babért, az az Lau-
rus fának gyümölcsét, és hamucskát adgyanak bé-
lyeg meg-ne hallyanak elzetenő által Gyöngé-
csóvánt aprora vágdallyanak, és korpában kever-
jek, azt adgyák nékik, igen egéssleges. Meg-
szokták hamar őket jegyzeni, hogy el neté veld-

gyenek máséval, egy, két, vagy három csőp vizet csőppentenek a' fejére, avagy a' lábán jelt esálnak egy kéfecskevel.

87. Fákat jó ültetni ebben a' hónapban, a kik jól teremnek, kiváltképpen abban az időben mikor a' Golya meg-jű, és leg inkább mikor a' hold relik, és a' Bikában, Kettősben, Mértékben, és Vízöntőben vagyon.

88. A' Tehenek, ebben a' hónapban nem igesznek, hanem, a' nyers fűz fára szetnek; azért jészenát, farjut, avagy zab polyvát kell az ételbe keverni.

Ha Februariusban hideg volt, ebben a' kerteket meg kell készíteni minden féle vetemények a' lá; palántának, petresilomnak, sárga répának, paszternáknak, cikoriának, &c. vörös hagymának, mellyet, ha szintén hideg vagyon, is, ebben a' hónapban kell vetni.

89. Ebben a' hónapban, mielőtt csak a' felettébe való fagy ki-mégyen a' földnek, és ha az eke a' földbe mehet, a' föld közép-szerént szaraz és nedves hold fogytára, az az, mikor a' holdban alig van még egy hét, avagy utolsó fertályán, tisztá borót árpát veslenek. Item, nyári rosot. Ennek az hónapnak végén, kendert, és Babot veslenek. Es valamit Februariusban az hó, és hideg miatt, elnem végezhettenek, ennek a' hónap elején végzek-e. A' Fűveknek, virágoknak plantálásában, és ültetésében, s-bizonyos magoknak elvetésében legyenek szorgalmatosflak.

Micso-

Micsoda magokat, melly időben kell vetni.

Palántát, rászát, vagy kápolzta magot Februariusban, az az, Böjt-elő hónapban, Martiusban, Böjt-más hónapban; Aprilisben, Szent György havában, új holdba vetni, hold töltére palántálni.

Vörös hagymát, salátát, metelő hagymát, páret; Februariusban, Martiusban, hold töltére, Olasz kápolzta, hold töltére Februariusban, Aprilisben, Juniusban, az az, Szent Jván hónapban. Paszternákot Aprilisben, Februariusban, Juniusban.

91. Répát, Retket, Tököt, hold töltére Februariusban, Martiusban, Juniusban, Ugorkát, Dinnyét, hold töltése után Februariusban, Martiusban, Aprilisben,

Spinaczo, petreselyemet, anisz, Olasz kaport Februariusban, Martiusban, hold töltére, és fogytára;

Nyári Endiviát Februariusban, Martiusban, Aprilisben újságra a' magváért

92. Basilicumot csak Martiusban. Porsz fűvet Februariusban, Martiusban újságra Majoránát, Violát Februariusban, Martiusban, Aprilisben, hogy tellyes legyen hold töltére, Bárson virágot, Rosmaringo, Spicnardot, újságra Februariusban, és Aprilisben.

Mistár magot, Februariusban újságra. Vadsáfránt, Martiusban hold fogytára,

93. Coriandert, Turólyát, Sállyát, Söskát Februariusban, Martiusban újságra, Pá;

Pápafüvet Februariusban, Martiusban, Majusban hold fogytára.

Szekfüvet, Cardit, Articsokát Martiusban, Aprilisben, hold fogytára.

Narancsot, Citromot Martiusban, Aprilisben hold fogytára és töltere.

Pinpinellát Februariusban, Martiusban hold fogytára, vagy újságra.

Kenyérbél Virágot, fejer mákot, és vörösser Februariusban, Martiusban, hogy tellyes légyen hold töltere.

Jfop, Kőmény, Martiusban új holdra.

Sárga szarkaláb, Febrnariusban újságra.

95. Spárga, minden üdőben jó. ökör nyelv,

Borágo, Februariusban, Martiusban újságra.

Salátát, Spinátát, Nyári reket, minden üdőben jó vetni. Káposztát pedig, Cardit, Articsokát, 15. napig, minek utánna ki-kél, meg kell a' dertől, és hidegről oltalmazni.

Melly üdőben kelnek-ki az magok.

96 **B** Afilicum, Laboda paréj sárga és fejer répa, Mustár mag, mindgyár harmad napjára ki-kél

Anisum negyedikre, Saláta ötödikre.

97. Retek hatodikra, és ha tél-felé vetik, tized napra. Uborka, dinnye hatodikra, és hetedikre.

Hasonlóképpen az árpa, lencse, borsó, lednek, csi-cseri borsó, és több efféle konyhára valo vetemé-

nyek

nyek negyedik, vagy hetedik napra. Bab tizenötödik napra, vagy huszadikra. Fekete kőmény tizenkettődikre. Majoránna harminczadikra. Petrefelyem negyvenedikre, vagy ötvenedikre. Olasz lencse ha ki keletkor vetik. Szent Iván havának 15. napján kél ki.

98. Egy szoval, azt kell megfontolni, melly régi a' mag; legjobbak az egy elztendősek. Az dinnye mag kőzzül, az hét elztendőst tartják legjobbnak. Ha ki azt akarja, hogy idején Salátája, Bécsi reke, palántája légyen, és egyéb ültetni való füje, és virágia. Afion edgy vermet három vagy négy ölnyi hozzút, egy ölnyi szélfeset, fél ölnyre mélyet. Környös-környül támaltsza meg deszkákkal, vagy fákkal, hogy bé ne düllyön: hordgyon jó meleg éretlen ló ganéjt be'é, tiporja jól ószve, föllyül tölesön jó síros fekete földet reá egy jó arasznyira, vesse a' mit akar belé. De étfakaz jól bé-födgye deszkával, avagy szalmából csinált földel. és mikor szükséges, szalmát, is tégyen reá hogy az hideg avagy der meg ne árcson a' veteményeknek; nappal mikor a' nap meleg süt, nyissa fel, és étfakára bé-fedgye. Ezt a' vermet a' falmellé vagy sövény mellé csinállya, hogy az verőfény nap ettig szolgálhasson reá, és az étfakizél ne érje. Csinállya pedig Februariusban, vagy Martiusnak elein a' mint idejebben vagy későben akarja a' veteményeket. Mellyeket hold töltere vessen, ha meg-nőnek, ültesse más-hová.

99. Valamenny tzer kőd vagy on ebben a' havban, annyi ár. víz levél az elztendőben. Es valamenny

lahány

Iahányszor harmat vagyon Martiusban, annyi dőlészen Hufvét után, Augustusban pedig annyi köd.

Azt tartják némellyek, hogy egy fa fem rohad-meg, valamellyiket Martiusnak két utolsó napján vágnak le.

100. Az éltendőnek négy részét, négy innepel jegyzették a' régiek, kiken kezdődik.

1°. Ki-kelet úszögös Sz. Péter 22. Februarii.

2°. Nyár Sz. Orbán napján 25. Maji:

3°. Ősz Sz. Symphorianus 22. Auguszt.

4°. Tél Sz. Kelemen 23. Novembris.

Ki-keletkor és télbe a' napok nevelkednek, és az északak rövidülnek; Nyárba és őszel, az napok rövidülnek, és az északak nevelkednek.

Melly időben kell az mezői veteményeket vetni.

101. **R**ofor Sz. Egyed, 1. Septembris.
Arpát zabor Sz. Benedek, 21. Martii.

Borsót Sz. Gergely, 12. Martii.

Lencsét, Ledneket vefs, Sz. Phülöp Sz. Jakab 1. Maji.

Vörös hagymát Sz. Bálint, 24. Februarii vefs.

Mikor a' Kakuk el-75, bizonyos ideje a' ki-keletnek.

Kender magot Sz. Orbán, 23. Maji:

102. Lent Sz. Vid, 15. Junii.

Palántát ültets Sz. Vid.

Kaszály sarjut Sz. Kolomán,

Arafs Sz. Margit, 12. Julii.

Répát vefs Sz. Kilián, 8. Julii.

Sózz húst Sz. Lampert, 17. Septemb.

Kolbászt csinálj Sz. Márton nap után,

Ludat süts Sz. Ofwáld.

Sajtot végy úszögös Sz. Péter nap tájban, 22. Februarii.

103. Répát áfs.

Főz káposztát.

Karvolyt hordozz Sixti.

Fürjész Sz. Bertalan.

Tapasz házat Sz. Calixti.

Fűjcs jól bé Karácson tájba.

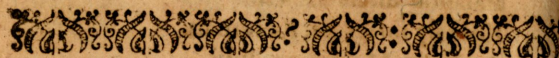
104. Kétfzer éltendőben egyenlő a' nap az északával

1°. Ki-keletkor Martiusnak 20. napja tájban, mikor a' Nap a' Bakban mégyen.

2°. Őszel Septembernek 23. napja tájban, mikor a' Nap a' Mértékbe mégyen.

105. Ki keletnek jöleaz, mikor idegen madarak jönnek, kiket télbe nem láthattak, úgy mint Fecskék, Golyák, Vad Ludak, Bibiezkék, mikor a' Rigók énekelni kezdenek.

Szent Benedek fűvét kell áfsni és meg szárazítani, s mikor ideje létzen a' Borba függelteni, igen jó illatot ad neki.

APRILIS. Sz. György hava

Ebben a hónapban, 30. nap van.

AZ Pótyokat, a' kik vadokra valók. Sz. György nap-tájban kell a' halas-tóban eresztetni, tudnia illik hármat ikrást, keletőt tejest. A' halas-tót pedig, a' hová a' halakat bocsáttyák: elsőben, meg kellene szántani, és leherne, teletszaka állana Viz-nélkül.

Három féle Tót kíván a' ponyy, másban kétféle néki lenni a' hől ivik, másban a' hől nevekedő harmadikban a' hől hizik. Hásonlokeppen a' fiatal ponyyok is, egyikben legyenek edgy esztendősek, másikban kétféle, harmadikban három esztendősek; a' kiket osztán ki kell venni, és az esztendősekben bocsátani, a' hől hizzanak.

107. Sót venni nyárra, minek előtte a' rös nem virágozik, a' mitaval bé-sóznak, meg nem vész.

A' Réteket el kell tiltani a' Juhoktól. Sz. György nap-tájban; a' kiket Hufvét után meg kell mosni.

és Pünkösfd előtt egy vagy két héttel meg-nyírni, a' mint az údó engedi, ha meleg lesz.

Csalánt ha meg-vagdald, és a' búza korpa közé kevered, s-a' tyukoknak veded, fokat tojnak.

Szőlőt kötözni, és levelezni.

Váznat kezdeni fejeríteni; mikor a' fák virágozni kezdenek.

Szent György nap-tájban, megént ki kell hozni a' napra az idegen fákat, úgy-mint Citromot, Narancsot, &c. és efféléket, a' kiket Sz. Márton nap-tájban, meleg helyre tettek: el kell azoknak gyökeréről a' földet vonni, és mást reá tölteni; meg kell őket irtani, a' fanyú ágaktól.

109. Olaj-fát, Pomagranátot, Citromot, ha még el nem ütették, el-ültethetik.

Füget, gesztenyét, narancsot, eseresznyét, olchatni: A' fiatal szőlő vesztet, meg-metszeni.

A' menlovat, a' kanczák köziben ereszték.

A' méh-kafokat, meg-riztítani mikor meleg kezdeni, és ha ki akarnak járni.

110. Olaj-fát olchatni ágacsákra, és szemre.

Ebben a' hónapban, meg kell a' Bárányokat, Domaszokat, és más lábas-marhákat herélni, az hűvös heteken.

Olasz kaport, két vagy három héttel, Hufvét előtt kell vetni, ha azt akarod, hogy nagyobb, és edesebb legyen, tégy egynehány magot, a' metzvet Fügekben, és úgy tedd a' földben.

111. Mondola magokat, a' kiket, a' fazékba földben tettek; ebben a' hónapban első fertály után,

ki kell szedni, és fővenyes földben ültetni, és fel-lyül valamennyire, fővennyel bé kell földni, hogy a' hideg meg ne árcson nekik; két únyi mélyen regyék a' földben.

A' Békák valamennyi üdövel Sz. Márk nap előtt karatynak, annyi üdövel az után halgarnak.

112. A' gyöngy virágnak gyökerét, ha ki-kelet, kor ki-ásák, és meg-szárasztják, a' rühákban ter-mő molyellen igen jó, ha a' rüha közé a' ládák-ban, vagy álmáriomban bővön tézik.

A' mély fák nem akarnak gyümölcsözni, a' zokat fúrják meg a' gyökerénél, és verjenek Jeye fábul csinált éket, avagy ék szegyet bejéjék.

113. A' fákön eret kell vágni, az az meg kell fúrni a' beléig őket, az után nyava hadni, hadd föld-lyon ki a' viz belőlök, vagy harmad napig, az után meg bé kell verni varjú tövis fábul csinált ék szeg-gel, a' ki fejes és zöld Avagy ha ficsd meg a' fának külső heját, az ágaisol fogva a' gyökeréig kérfe-lől, ha vékony a' fa, ha pedig temérdek három felől

114. Szent György nap tájban két, vagy három nappal az új hold előtt, vagy utánna meg-óltatni.

A' fiatal fákra, mellyeket tél előtt ültetnek vigyázni kell Martiusban, April s beti, és Majusban, az az, Bójt-más hoban, Szent György havában, Pünkösöd havában, mikor a' száraz szelek fújnak, és meg-szárasztják a' földet, mikor meleg nap a' gyon meg kell rékénteni; mert közönségessé-árol a' földben, a' fán környös, környül meg-lik

gsozik, a' kiken bé, szivárkóván a' levegő ég az gyökerére, annak nedvességét ki- szija; azért ön-tözéssel kell őket segiteni, kiváltképpen ganéjof-sal.

115. Ha az hernyok a' fészkekből a' fákön ki-mászta, nem kell nappal őket le-szedni, hanem este felé, mikor megint vízra szoktak a' fészkek-be málnzi.

Fűzfát az újságra kell ültetni, mikor a' vízben ki-fakad.

116. Pomagránátot Baraczk-fában oltatni; Zabot vellenek ebben az holnapban, mentül hamaréb lehet; Tizenkét héttel Sz. Jakab nap e-lőtt még vethetni zabot, az után nem.

Lent tizen egy héttel; de kilencz héttel jobb. A' fiatal csalánt ebben az holnapban arafsák, és szárazsák meg, tarcsák telre, igen jó a' baromnak ha meleg vízben keverik.

117. A' kopaszok, ha gyakran vörös hagymával kenik a' fejeket, hajok nő.

A' Fülmeleket Szent György nap tájban kell fogni, leg inkább előbb; mert a' kit az után fognak, ritkán léizen elő.

Ebben az holnapban ifjú pacsirtát kell fel ne-velni, és éneklésre, sipolásra kell tanítani; mert ha-mar meg-tanulnak minden féle notát, madarak-nak énekléseket, és egyéb állatoknak kiálalokat, követik.

118. A' madarakat nem kell fogni, mikor ül-nek; az halakat sem mig ikrások.

Az öreg ludakat ebben a' holnapban először kell meg-mellyelteni,

Kender és káposzta alá való földet meg-forgatni, az utolsó negyeden.

119. A' Barmot ki-hajtani, a' mint az alkalmas-tolság engedti.

A' ganéjt hánni eső után, avagy utolfofertály-ra, így hamaréb meg-rothad.

A' mint a' Cseresznye virágzik, úgy virágzik a' szőlő-is; ha a' cseresznye jól el-virágzik, a' szőlő-is, és ros-is jól.

120. Ha a' fák jól virágoznak, jól-is gyümölcsöznek, ha azon holnapban el-virágoznak: ha pedig nem, keveset hoznak. Ha eső esik a' fák virágzására nem jó, ha igen száraz-is az sem jó a' virágnak.

Etül az holnaptól fogva tizenkettődik napjáig Augustusnak, egy Juhász se legeltesse nyáját edgy helyen, tovább egy északánál, s egy délnél.

121. Ebben az holnapban meg kellene tiltani, hogy az ikrás rákokat és halakat ki ne fognák, főképpen mikor a' hal ivik.

Mikormeg kezd lenni, és a' méhek ki kezdenek repülni, meg tisztítsák a' méh kásokat, és töltsék, hogy munkálkodhassanak.

Ha az őzi vetés ki-keletkor olly ritka, hogy edgyik tő a' másikhoz, csak edgy arasznyira vagy on-is, nem kell azt fel-szántani, de ha el nem-éred az araszoddal edgyik tővet a' másiktul, bizavást fel-szánthadd, és mást vethetiz belé.

122. Borsót Sz. Gergely nap tájban vetnek, a' vagy nagy hétben, három nappal az új hold előtt; mert így, hamar el-virágzik, telyes leszén, meg-nem

nem vész, és jó buza terem azon a' földön.

Ha a' földi bolha enni kezdi a' palántát, hincsd-meg hamuval, avagy olyan hulladékkal, melyet a' Timárok a' börrül le-vakarnak: vagy hólt izenet törzsenek, és kormot, s-aval hincsek meg a' palántát, retket, répát, &c. Item, ha meg-öntözöd vizel a' mellyben ürnök, vagy más keferű füvet főznek. Item, ha a' magot meg-ásztatd olyan vízben, a' kibén czéklát, avagy Olasz káposztát, főzzenek. Avagy minek előtte el-vetned a' magot, metéllyed aprora a' foghagymát, tölcs vizet, reá, hogy jól meg-lágyullyon; az után azt a' vizet tölcs a' magra, a' ki meg-akariz chakmazni: hadd egy kevés ideig rajta, tölcs le rola, és ved-el, de őszve ne ragadgyanaka' magok.

223. Ebben a' holnapban, Gyöngvirág vizet kell égetni, igen jó a' gutta ütés, nehezseg, és más betegségek ellen, avagy míg az virágiát kaphatni. Item Scabioza, vagy var, fű vizet.

Ebben az holnapban, a' meny-halnak nagy a' mája, abból vizet kell égetni, és olajt orvótságnak.

124. Ha azt akarod, hogy Aprilisben és Majusban a' fák virágának ne árcson a' hideg gyakran öntözöd meg a' fák gyökerét, kinek leg könnyebben végét éred, ha egy fazékban vizet töltesz, és abban ruhát bocsátasz, a' ki által a' viz alá szivar-kozzék a' gyökerére, legyen elégedendő víz benne.

Ugorkát Aprilisben vessenek, mikor a' hold s, vagy nyolczad napi, és nem mikor száraz a' föld.

hanem nedves, és nem egyszer s-mind, hanem három ízben is. A' kit tölre akarnak bé-fözni későbbben vélsék.

Ebben az hóban kölest-is vethetni, és pohánkát-is.

M A J U S , Pünköszt hava

Ebben a' holnapban, 31. nap vagyom.

Ebben a' holnapban, meg kell szűtteni a' téli Veréfnék gyomlálásátul, avagy a' fűveknek ki-gyomlálásátul, Sz. Phülöp és Sz. Jakab nap tájban.

Szent Kereft meg-találása nap tájban, a' palántát ültetni.

Lent, kendert, kölest vetni Szent Orbán napján.

126. A' Bárányokat el-választani Pünköszt tájban, és háromszor az Juhokat fejni kezdeni napjában, vagy egy héttel az után.

Gyakrabban és szorgalmatofóbban meg-forgatni a' gabonát az élés házban, hogy meg ne vesztegetődjék, mikor virágozik a' mezőben.

Sütő kemenczét, házat, csúrt, és egyéb effélettapasztani, nem hasádoz olly igen meg.

127. Az Juhászoktól számot venni a' Bárányoktól, kiket télben meg-öltetek, és mennyi maradt, kiket-kiket különben, meg kell őket bélyegzeni, Sz. Phülöp Sz. Jakab nap tájban.

Hasonloképpen a' több barmoktól való jedzések, és számot meg-tekinteni mennyi, és hány hejával vannak.

A' fiatal fákat, és palántákat öntözni: hogy ehhez könnyebben juhals, tégy egy edényben vizet, tedd azt a' fa mellé, és abban egy ruháskát, kinek edgyik vége a' vizet érje, a' másik a' fának tövét; és így szüntelen nedveslegben tartya, az mint föllyeb.

128. Az Juhokat meg-nyirni.

A' Borokat meg-töltetni.

Vajat gyűstenni.

A' Borjukat el-választani.

A' szőlőt másodszor meg-kapálni, és az első földet reá hánni levelezni, a' hejába való növéseket le-szaggatni. Hasonlo-képpen a' fákról, a' fattyú növéseket.

129. Olaj-fát oltani, és szőlőt minek előtte ki-fakad.

Az o'tott fákat, minden nap-eltve vízben mártott spongiával meg-öntözni.

Ha Sz Orbán napja szép fényes léfzen, bősé-

gelesz a' bornak; ha eső elik, kevés. Hasonlo-
képpen Pünkösdi napján is.

Némelyek azt mondják, hogy minémű Sz.
Orbán napja, olyan az ősz-is szedéskor, de ez nem
bizonyos.

130. Ennek a' holnapnak fogytára, ha virág-
zik a tölgyfa, és bőven, fok vaj lesz, és jó
elzteni.

Ebben a' holnapban, ha fok a' fű a' gabona kö-
zött, gyomlálják ki, és hadyák meg. Száradni
hold közepben hordyák ki, nem terem más.

Ha ebben a' holnapban gyakran meny. dörög,
sovány esztendő következik.

131. Mikor az almafák virágoznak, leg job váz-
nat fejeitenni.

Ha a' szőlő virágozik holdtöltére, jó érett sző-
lő lesz.

132. Ennek a' hónap első napja előtt, nem kell
a' Bikát a' tehenekhez bocsátani; és így, Gyertya
szentelő Boldog Afzony napjára boryznak.

Ezekben a' napokban, az öreg csallyánt meg
kell főzni, és a' Teheneknek adni, fok és jó tejet
adnak tőle.

Ebben a' holnapban, palántát kell ültetni, mi-
vel hűvös, és néha nedves szokott lenni az ődő.

133. A' kinek feles gabonája vagy a' padlá-
son, avagy élés házban, azt leg alább minden héten
forgattassa meg, hogy ne legyen nagy garmadé-
val egymáson, és a' por ki-mehessen: mert a' por-
tól meg-muskálódik, és dohosodik. Ha pedig
azt akarod, hogy egész nyaratzaka frissen marad-
gyon,

gyon, és meg ne dohosodgyék, erzd le a' vas ro-
stán hogy a' por ki-mennyen belőle, minek előt-
te a' ház padlására töltöd; ne félcsed könnyen.

Ebben a' holnapban, a' lovakat jól kell tartani,
étfzakais eledeleket meg-adni, itatni, úsztatni, va-
skarni szorgalmatosan, hogy meg ne csaponyia-
nak; mert ha ebben a' holnapban jó gondot nem
visel az ember rájuk, úgy el-vesznek. hogy egy-
nehány hétig sem vehetik fel magokat.

Irnia való pentiákat, ebben a' holnapban von-
nyanak a' ludákból a' Deákok magoknak.

Úrnak ményben menetele előtt szokták, a' bá-
rányokat, és kosokat az Juhoktól el-választani.

Ebben a' holnapban jók a' rákok enni, kivált-
képpen mikor a' hold telik Septemberig.

Ebben a' holnapban kezdetik a' horgászat ge-
lisztával, vagy cserebogárral, vagy rákkal.

Ebben a' holnapban Rosa vizet égesse, főkép-
pen vad, és parlag rosából, Licariumot, Syrupot,
és egyéb fele rosából való orvofságokat az jó gaz-
da afzony.

136. A' lüdfakra, a' hideg napokban jó gondot
viselni, főképpen mikor hideg eső vagy, min-
gyárt bé kell őket hajtani a' melegben; mivel meg-
igen gyéngék, hamar meg-árt a' hideg nekik. és
meg-halnak. Hasonlo-képpen a' póka-fiak is, a'
kiknek, ha meg-sárosodik a' lábok, ával vakarják
a' szemeket, meg-vakulnak, és meg-halnak, avagy
a' fülöket, úgy is.

138. Hogy pediglen a' póka-fiak könnyen
meg ne haljanak, ilyen orvofsággal ély: mikor

ki-kelnek a tojásbuta poka fiak, első eledelül adgy három, vagy négy szem borsót nékik meg-enni, az után vagdaly savanyú káposztát apróra, és aho keményen főtt záp tojásokat, és azt add enni nékik majd két hétig, az után csak öregen a ma lomba árpát meg törni, és meg főzni savanyú káposztát közibe majd hét hétig vadalma, valamikor tisztá údó van, mindenkor ki-hajcsák a mezőre, vagy gyümölcsös kertbe, a hol fű van, meg meg-erősödnek; az után eledelt, és ha meg-be tegzik valamelyik közzülök, csak mindgyárt savanyú káposztát vagdaly néki, meg- gyógyul.

139. Az apró csirkek gyakran meg-halnak, mikor a' ros virágzik, azért levendulát tégy az ita lokban.

Ebben a' holnapban a' tyukok, és kácsák al tehetni tojásokat.

Ha a' lúd-fiakat hamar minek-utánna ki-kel nek, téjben ázott fejt kenyrrel tartják, hamar meg-nőnek, és meg-hiznak tőle, hogy idején meg ehe ni.

40. Ha vörös hagymát, sárga répát, akarsz vetni, végy ganajos tocsából vizet, és abban áztatd meg a' magot, míg valamennyire csirázik, az után vedd ki, tedd egy kevesfé a' szellőre, és vedd el, jobbelzen.

Valamit hold fogytára vetesz, az alá nő a' gyökereiben, úgy mint répát, retket, vörös-hagymát, &c. a' mit pedig hold tőlte előtt, az fel-nő leveleiben, és szárában, tőrszájában, úgy-mint káposztát, Olasz kapor, &c.

Ebben

Ebben a' holnapban Pünkösöd után, a' Fecske fiakból, minek előtte ki-repűnek a' fészkekből. és a' földet érték, ki kell venni a' követ a' ki bennekererem, edgyik vörös, másik fehér, igen jó a' szem-tájás ellen, és ha mi esik az ember szemében azt ki-vonsza, ha belé-bocsátják.

A' Kakukot, mellyet ebben a' holnapban fog-nak, ha tollastul porrá török, igen jó a' negyed napi hideg lélés, és másféle hideg ellen is, ha bé-vé-szik.

141. Ebben a' holnapban leg-jobb az írósvaj, azt kell bé-főzni, hogy esztendő által tarcsón, az patikákban is igen élnek véle. A' friss írósvaj, igen jó minden-féle mérég ellen. Az kit valamely mérges állat meg-mart, egyék írósvajat, és kényye avala' sebét. Pestiskor reggel éhomra három, vagy négy falat írósvajat egyék az ember, meg-oltalmazza az infectiotul.

Sótalan írósvaj az égés ellen is igen jó, (a' kit ebbé a' holnapban gyűjtenek) ha frak csinálnak belőle a' bodzának középső hejával, tömjénnel, és mástixal edgyütt.

142. Ha ebben a' holnapban jól virágzik a' tölgy fa, jó esztendő várj.

Ebben a' holnapban, a' damaszok a' mezőben a' mérges ferges, pókot vagy hernyót könnyen meg-észik, és meg-betegeznek tőle; azért az italokban régy angyal gyökeret.

143. Lent Sz György nap rajban vetni; né-melleyek háromszor vetik, Gyümölcs öltö Boldog Afzony napja előtt edgy, avagy három nappal a' vagy

vagy két nappal az után, és Virág vasárnapja előtt három nappal. Némelyek nyolcz nappal Pünkösdföld előtt, mind az lent, s-mind az kendent edgyütt új holdra.

Ebben a' holnapban a' nedves és síros földeket, a' kik fokáig nedvességben állottak. elsőben szokták meg-fizantani, a' Izáraz földet pedig ma földözor.

144. A' földöt is másodszor kapállyák. az Juhokat meg-nyirik. Palántát ültetnek, és apro vörös hagymát, reket, répát, &c. és egyéb hasznos veteményeket, ha még el nem vették. A' vetés után sövényt fenni ha még el nem végeztek. Fát vágni, csúrt földni, varsát csinálni. A' ganéjt az udvaron őszve háni, és az őzsi vetésnek való szántóföldekre ki-hordani.

145. Kendent vetni Sz. Orbán nap tájban.

Ha azt akarod, hogy a' méhek idején ereszzenek, Sz. Phülöp és Sz. Jakab nap tájban, kendent meg Juh tejel a' lyukokat, a' mellyre ki-repülnek, idejében eresztenek, mellyek mindenkor jobbak a' későbbeknél.

146. A' méhekre Pünkösdföld tájban ebben a' holnapban jól reá kell vigyázni, hogy meg ne haljanak éhel, avagy egy holnappal elébb; azért mézzel, vagy mézes vízzel kell őket tartani, míg a' virágok elő-jönek; job' volna mindazon-által őket nem szoktatni az eledélre, hanem inkább Szent Mihály, vagy Hulfvet tájban, mikor őket meg-herélik, és tisztíttyák, annyi mézet hadni nekik, a' kivel meg-érik, és munkálkodhatnak utánna. Ha nem

nem arra kell vigyázni, hogy a' herét, és egyéb hejába való méheket, a' kik kívül a' mézenjárnak, meg-öllyék ebben az holnapban. Avagy cselekedd azt, Szent Orbán nap tájban nyíld meg az méh kasokat, vagy inkább tökéket, és üröm füstel üzd el a' méheket a' fonkolyrul, és láfd meg mennyi fehér házacsákat csináltanak a' fonkolyon, s-annyi rajt is eresztenek; azért reá kell vigyázni, ha fok a' raj; mert egy méh kasbul, avagy tökéből három vagy négy jó rajnál több ki nem jöhet, ha többet ereszt, az rosz, erőtlen, és nem lesz állandó; azért a' több fehér házacsákat ki-meczheted, három vagy négyen kívül, a' kik jók lesznek.

147. Ha ennek a' holnapnak végén az ürömnek vizét vészted, igen jó minden fele hideglelés ellen: a' leve-pe-jig ha czukorral őszve kevered, és tiz nap egy más után négy nehezékent vészted hozzád, el-üzi a' sárga betegséget, vízi betegséget, és minden fele hideg lelést, kiváltképpen az üröm fő, mikor be-vészik, és izzadnak reá.

Pohánkat szoktak kereszt-járó hétben vetni. Kölest is, de azt mindgyárt be kell boronálni.

148. A' jó gazda embernek ki-keletkor, és nyárba kiváltképpen kemenczét, és viz égetni való kálant kell szerzeni, a' kiből a' virágokból és fűvekől szükséges, és hasznos vizeket egészen, nekellesték mindenkor a' patikában akar-mi aprólékosért fizetni.

Ennek a' holnapnak elein, és Aprilisnek végén, egefs gyöngy virág vizét, a' gutta ütés ellen, nehezseg ellen, és más efféle betegségek ellen; es-ná y

nály eczeret. is belőle. igen jó a' hévségben a' fő fájás ellen, habé-kötik vele. Scabiosa, az az, vagy ruh ellen valo főoroszto' fünek-is vizét vegyed.

JUNIUS, Szent Jván hava.

Ebben a' hónapban 30. nap van.

E Nnek a' hónapnak kilencedik napján ebéd előtt, minden gyümölcs fát szabadon meg nyeshetni, és az haszontalan ágakat le-meczheni, a' kik a' fok nedvesség miatt a' fát gyümölcstelenné tévzik; azért az ollyan fának az ágaitul fogva, a' gyökeréig, vakard le a' külső heját, de le ne töröld a' nedvességet róla.

Az almának a' magva, mikor a' nap leg-hosszabb és meg-fzokott fordulni, ő-is meg-fordul: hasonlo-képpen a' nyár-fának levele, nyirtának, Olaj-fának, és más fának meg-fzoktak fordulni a' Nap-szerent.

150. A' legyek meg-halnak egy vörös gombán, a' ki az erdőkön terem, ha meg-vagdallyák s egy tálban tévzik, tejel meg-öntik, ha abban esznek; de olly helyre tegyék, a' hol az eb, vagy macska ne ehessek benne, mert az is meg-hal tőle.

151. Avagy törd porrá a' hunyornak gyökerét, öncsd-meg tejel, add eleikben.

Avagy likard-meg a' fazakat, köfs edgy fákot reá, kend-meg mézzel a' fazakat, ha sok légy száll reá fedd. bé felyül, rázd a' sákba, az után fordicsd-meg a' sákot, hogy ki ne jöhesselek.

Ebben a' hónapban, mikor a' buza virágzik, nyolcz nappal eléb vagy utánna Sz. Ulrik napjának, az melly esik negyedik napján Juliusnak, meg-hasítyák a' fának külső heját, hogy temérdekebbek legyenek, meg-isítyák a' haszontalan ágocs-káktul.

152. Az eső ebben a' hónapban igen ártalmas a' szőlő virágnak. A' szőlő vesző Juniusban és Juliusban leg inkább nő Szent Lőrincz napjáig, az után nem.

Retket kell venni Ur nap estin avagy Sz. Iván nap estin.

Az hernyokat a' fákrul le-űzöd, ha szalmát gyujtasz-meg, és a'val fűstölöd.

153. Külömb-külömb-féle Olajokat a' füvek-ből, és virágokból venni.

Bodza virágot fzedni orvofságnak Sz. Antal tüze ellen, &c. Bornak, eczeret csinálni belőle, az hordokat ki-forrázni vele, szép illatot ad neki.

154. Pünkösd és Ur nap tájban, Sz. Margit D
afzony

afzony napjáig, vigyázni kell az Rajra, hogy el ne menyen.

Ur nap tájban, vagy Sz. Medardus nap tájban, az az. 8. Jnnii a' palántát, avagy ráczát el kell űlteni, ni, főképpen mikor a' hold a' Bikának jelében van, avagy a' Kofnak. Némelyek mindazonáltal Pünkösdt, avagy Ur nap estin űltenek el.

A' Retket távolyn kell egymástól űlteni mind Ur nap estin, s mind Sz. Margit nap estin.

155. Répát vetni Sz. Margit, és Kilián nap tájban, az az. 8. napján Juliusnak.

Ha Ur napja szép tisztaság esztendőre jelenik, a' minémű üdö vagy on Sz. Médárdus napján. olyan üdö lesz négy hérig egymás után, főképpen ha eső esik. Ez után a' nap után nem félő immár, hogy a' dér árcson a' szőlőnek.

Ha Sz. Vid napján eső esik, az árpabarni hibát leszén, kiváltképpen a' tavasziban. Ha pedig jó üdö szolgál az árpa is jó leszén.

156. Ebben a' holnapban, a' melly csirkék kelnek, hamar meg-betegedeznek, és meg halnak, tehetni mindazonáltal tyukmonyát a' fiukák alá, hogy Caniculában fel nevelhessék őket, és őszre a' meleg házban.

Mivel most hamar pipjek levél a' tyuk-fiaknak, és lúd-fiaknak, végy öreg pimpinellát, a' mezőben, réteken terem. Item, kaprot száraz jóll meg a' tűzön egy csérepben, és törd jóll meg keverd lóval edgyűvé azt a' hamut, és adgy abba minden napon néktek reggel.

157. A' lúd-fiaknak mikor tollok nő és a' szőlő nyol

nyokban az öreg tollak, minden estve, és reggel minék előtte ki-hajtyák a' pástira, és estve mikor bé hajtyák, zabot kell eleikbe vetni, és jó gondot kell reájok viselni: mert Juniusban és Juliusban hamar meg-betegülnek, és meghalnak; mivel ebben az üdöben némely legyek bujnak a' fülökben, a' kik addig csipik hogy meg kell halni rólök: Abbol eszedbe veheted, mikor gyákran forgattya a' fejét, a' szárnyát le. ereszti, nem eszik, a' nyakát ki nyújtja, szomorú. Ennek e-leit vészed, ha a' füleit belől kívül is meg-kened baber avagy borostyán olajjal, ha az nincsen csak olajjal is, nem bujnak belé.

158. A' Golya fiakat, ha fazékba meg-égeted, és porrá töröd, borba avagy sörbe meg-üzd, igen jó a' köszvény ellen. Item, a' Golyának hája, igen jó az inaszakadás ellen, avagy a' kiket a' gutta meg-ütött, és a' kezek refzket, ha az izzadó for-dó után azzal kenik meg.

Ebben a' holnapban a' baglyokat ki kell szedni a' madarászatra; ha mind ki-szedik a' fiat, nem tojik mászor ott, de ha csak edgyet hadsz. is a' fészékbe, más esztendőre megint ott tojik.

159. Ebben a' holnapban a' fogoly madarak még a' bokrokban lakoznak, ott kell őket keresni; mert aratás előtt, nem igen jönnek ki a' mezőre, hanem azt el-vegezvén úgy jönnek ki; ebben az üdöben törrel foghatni meg őket: a' ganéjokról, a' magok után hánnak, ismérhethni meg hol vannak, csak a' futásokra vigyázzon az ember, mert merre bé-futnak, arra futnak ki is, és mint egy

útat csinálnak, oda hánnyák csak a' tört, avagy szörbül, avagy vas veszöbül, magok meg fogják magokat.

160. Ebben a' hónapban a' damaszok, a' mint Majusban is a' hernyot, potot, a' kik a' fákrul a' fűre le esnek, hamar meg eszik, s a' méreg által verik őket, s meg halnak; azért a' méreg ellen ilyen orvóssággal élly, ha az italokban Scordium, az az Ezer jófüvet téfesz; a' parlagon, és el-hagyott szántó földéken terem. Olyan szaga van mint a' koblónak avagy a' foghagymának a' kit Majusban szednek. Item kénkövet, Angelica gyökere, hunyor gyökere, anis nem igen fokát; edgyikbül annyit mint másikbül, törd mind meg, tedd egy facskoba, vedd az italokba. Item, öreg varépát.

161. Ha pedig azt akarod, hogy esztendő által egészségek legyenek a' disznaid. végy Ophioscordion, Kigyo gyökere, úti füvet, fejer rutát, ürmet mindenikből edgy marokkal. törd mind meg, főzd árpát annyit, mennyit egyszér meg ehetne annyira hogy meg dagadgyon, és ki csirázze tégy vagy két marok löt hozzá, és add meg em a' damaszoknak, hajcsd be az után az ólban, ha alugyanak jól reá. Ezt ha esztendőben egyszér cselekedsz ebben a' hónapban, isten után egészségek lesznek. Némeltyek tekenős békát tartanak esztendő által az italokba, vagy moslékba egészséges nékik.

162. Ur nap után kezdődik leg jobban a' Rálszat, és Angvilla fogas.

Ha a' gabona jól terem, nem sok halat fognak abban az esztendőben.

163. A' foghagymának szarát Sz Iván nap eslin mag kell körtözni, és a' vörös hagymát le kell rapodni, nagyob léfzen a' fejek, azt Sz. Lőrinc nap tájban ki szedni: és ha azt akarod, hogy meg ne fadgyon télbe, tedd a' fűtre.

Ha Sz. Iván napján eső esik, negyven napig az után minden nap esni fog, és mind mogyorós, s mind dio kevés léfzen.

164. Sz Iván napján reggel nap kelet előtt kell áfni a' csöngő füvet, és szorgalmatossan el tenni, fok haszna van, a' leg jobb, a' kinek feljül leg több virágja vagyon.

A' varas békát elevenen a' fejénél meg kell nyársalni, és a' sővényekre ki kell tenni, hogy jól megszaradgyon, igen jó a' pestis ellen és minden némű mérges állatnak marafa ellen, csak két ruha közé tegyék, és a' febre köfsék ki. Izija a' mérget. Ha fonló képpen ha a' varas békát elevenen meg főzik fa olajban mig meg hal, az az olaj igen jó az Morphæa, avagy var ellen.

165. Ebben a' hónapban mikor az hássa igen szépen virágzik, meg kell szedni a' virágját, és vizét kell venni, igen jó a' gutta ütés, és nehézség ellen.

A' kerteket szorgalmatossan meg kell gyomlálni, és kinek nincsen elegendő télre a' barmoknak való eledele, mossa meg a' gyamot, szárazsá meg télre a' marhának.

Szent Péter Szent Pál nap tájba, ha az üdö eny-
gedi, kaszálni s. gyűteni kell.

166. Ha azt akarod meg-probálni, mellyik va-
temény mag jó lesz vetni, egy kevesse minnek előtte
a' kutya Csillaga fel kél, az az, 7. Maja, vels külömb-
külömb. féle magokat, mindenikbül magányos
helyre, és az után hogy az a' Csillag fel költ, te-
kénscsd meg azon magokat, és a' melly mag meg
nem sértődött az jó, a' ki meg, nem jó.

Ebben a' hónapban, három vagy négy héttel
az takarodás előtt, jól kell a' munkás lovakat tar-
tani, hogy ez jövendő erős munkában meg ne
szakadjanak, és ha lehet, új szénát, és új szal-
mából csinált szécskát ne adgyanak nekik, Szent
Mihály nap előtt,

167. Mindgyárt Pünkösdi után, és Ur nap táj-
ban reggel 8. orától fogva 3. és 4. óráig vigyázni
kell az Rajra; mert akkor szokott ki-menni, és tart
ez a' Raj bocsátás 5. hétig, vagy tovább is.

Ennek az hónap fogytára, ganéjt hordanak az
őszti vetés alá való földekre, és az utoljára meg-
forgatják, hogy a' ganéj alol elegend,

168. Ebben a' hónapban, igen reá kell vigyázni
a' fák termő hernyokra; azért az apró fák-
rul minden száraz levelet le kell szedni, és el-
tápodni. Hasonlóképpen az hangyákrul is, a' kik
ellen végy tölgy fából reszelt hulladékot, és azt az
eső előtt hincsed el a' fa körül. Avagy ka-
páld meg környős, környül egy kevesse a' földet,
és tölcs kemény földet környüle. Item, kend
meg alol a' tőkeit szurokkal, avagy szeker kenővel

avagy

avagy sópróvel, nem mennek által rajta; ha-
sonlóképpen ha a' felyem szalat fa olajban már-
zod, és avall kötőd által, de ennyi hányzor-
eselekedgyed.

169. Sz. Iván nap között, és Ur nap között, leg
jobb szemre, szipra; levélre olcni, ha az fa hámlik,
avagy mizgál az újság előtt, avagy utánna három,
és négy nappal, kinek mikéot kell lenni, az ker-
tesz könyvben bővebben

Sz. Jván nap tájban kell az éretlen diot le-fzed-
ni, minnek előtte meg keményedgyék az héja, nád
mézben, vagy mézben kell bé csinálni. Mikép-
pen kellesek annak meg lenni, ez következő
hónapba tel találod.

170. Mikor a' Rofa virágzik, az jó gazda em-
ber fok vad rosát, vagy parlagi rosát hozat magá-
nak, és abbul rofa vizet éget, vagy a' kerti rosából.
Azon kívül Rofa Jülepet, Rofa Syrupot, Rofa
czukort, Rofa listariumot, Rofa eczetet, Rofa
mézet, Rofa olajt, Rofa bort, Rofa íret, és más hü-
vösítő eszközöket.

Ebben a' hónapban, csüröket, pajtákat, ki kell
tisztítani, minden ganéj, por, és egyéb gazbul,
hogy az le aratott gabonát tiszta helyre rakhatsák.
Arpát le-aratni. A' fzőlöben a' tőken ki nőtt heá-
ban valo veszett le-metelni. Egy részét a' gabo-
náak ki-csépleni, hogy vetni való legyen. A' bé-
oltott fzőlö venyikét meg kell kapálni.

171. Ettül az holaaptul fogva Juliusnak köze.
Péig, minden féle fát olthatni szemre, szipra, &c.

Az melly fának gyökerét meg-kapálták, ebben az holdnapban megént bé-fődgyék.

A' fzenát, a' kit ebben az hoban gyűjtenek, az árnyékon, szárazfák. jó édes eledel leszzen. Es minek utánna a' fűvet le-kaszálták, vizet bocsfának a' rétekre, hogy sarjunak valo fű jobban nő. heisen rajta.

JULIUS, Szent Jakab hava.

Ebben a' holdnapban 31. nap vagyon.

EBben az hoban aratni kell.

172. Kaszálni, gyűjteni.

Fejér répat vetni Sz. Kilián, 8. Julii, a- vagy Sz. Margit Afzony napján, utolsó fertályán, az holdnak.

Télre való palanta magot vetni, Sz. Jakab nap tájban, és tél előtt el-ülteteli, idején leszzen.

173. Káposzta, és egyéb meg-érett vetemény magokat gyűjteni.

Az halzontalan káposzta levelet, Szent Jakab nap

nap tájban le szaggatni: mert egyébként főber- nem mégyen.

A' lovakat mikor igen melegek járnak, gyakran kell itatni. Estve pedig ültetni vinni fzen- tén a' nyakáig: de meg kell várni, mig megfzű- nek az izzadástul, és hévségtul.

174. Az lovaknak nem kell új fzenát adni, mert igen meg bádgyadnak tőle, hanem ha egy kevesse meg-elte az eső, és az után meg száradott. Uj rofot femmiképpen nem, mert meg hálnak tőle, annál inkább a' buzátul. A' vitézek azt cselekezik, mikor új rofot kell lovaknak adni, elsőben fzenát adnak nékiek, az után meg-itattyák, és eleb a' ro- fót a' vízbe tészik, az után adgyak a' lonak, és nem árt néki.

175. A' malaczkokat nem kell új len közzé bo- csátani, mert észnek be'őle, és bizonyosan meg- hálnak tőle.

Ha Sz. Margit Afzony napján eső esik, a' dió igen le-hull és a' mogyoró férges leszzen. Ugyan ezen Szent Margit Afzony tájban (némellyek Sz. Ivn nap tájban cselekezik) szedd le az éretlen- diót, Iggasd-meg köröfzűt, tedd friss vízbe őt, vagy hatnapig, mig meg-feketedik, és a' keserűs- get ki-vonnyá, tölcs minden nap friss vízre: az után szárazd-meg tiszta asztalon, vagy szalmán, gyuki szek-fűvet, fa heját, borsot, és a' minémű fű szerzámot akar sz belé, az után főzd-meg jól a' mézet, avagy nád mézet, hányd le a' tajtékját, tölcs a' dióra, tedd tiszta mázos fazekba, fődd be, igen egélfeges.

176. Ha Boldog Afzony látogatása napján esik, azt tartják, hogy negyven nap egymás után esni fog.

Ha Sz. Iván nap előtt bagoly fiakat találni, jele hogy tavanyú bor lesz.

Ha aratáskor főlyhős az üdős és hűves, nem kell az esőről tartani, ha pedig sűrű a meleg, és a legyek csípnek, s. az bolhák is, esőt várj. Ha hasonlóképpen ha az ros szalma igen pattag, mint ha el akarja törni.

177. Ha ebben az üdöben az hangyák, nagy halmokat hánnak, hideg ősz lesz.

Juliusban, meg-int meg kell a madarászatok engedni.

Ha a buzát meg-aratták, hamar bé kell hozni, hogy az eső meg ne esse; mert két nap alatt is ki kel, ha meg-esi az eső.

Ha az Canicula a Nappal edgyütt támad fel, az melly történik 18. gradusban az Orozlánban veszedelem éri a szőlőket. Ha pedig a hold akkor az Hálnak jelében lesz, a bornak bévsége jelenti.

178. Ebben az hónapban, harmadszor kapják meg a szőlőket, vagy Sz. Lőrincz nap tájban, az mint az alkalmatóság engedi. Ha ebben az hónapban nagy melegek szolgálnak, apro szeme lesz az szőlőnek: ha pedig eső jár, öreg szeme. Hideg Canicula ártalmasok a bornak; mert az mit Julius és Augustus meg nem főz azt meg nem süti September.

Ebben

Ebben az hóban a Bikákat, a Tehenekhez, és a kőlokat, az Juhokhoz bocsásásák.

179. Sz. Jakab nap tájban, a vörös hagymának szarát le-tiporják.

Caniculában a dionak zöld hejából facsaróki a levét, nád mézzel, vagy mézzel csinálják, igen jó a főből le-szállott folyás ellen, a melynek szorongatása ellen, a nehéz lélegzet és torok gyűladás ellen.

Ha a tyukoknak pipjekével, kőfs. Olasz káposztát a nyakokra, hogy elérhessek, és ha éznek beane, meg-gyógyulnak. Ha a tyukoknak új árpat adoz, hamarabb tojnak.

180. Mirenk utánna a Canicula fel-támad, hold töltekor, mikor a Nap az Orozlánban vagy, az ebek gyakran meg szoktak dühösödni; azért végy egynehány folyó vizi rákot, és elevenen edgy fazekba égesd-meg, törd porrá, igen jó a dühös ebmarása ellen, ha egy kalán borba, avagy vízbe bevészed.

Ez ellen-is igen jó egy fű, mellyt Alylusnak, az az, vad kendernek hinak, ha csak kezébe vészd-is az ember, avagy ha csak reá néz-is; azért szükséges az istállók, és a kők körül verni; mert a baromnak is igen jó. Hasonlóképpen a kőrös fán termő zöld bogarat, ha meg-adgyák enni a dühös ebnek, és baromnak meg-gyógyul.

181. Nagy lesz a Répa, ha a magvát edgy újnyira bé-áford a földbe, és fellyül környülötte vetemet als, és a földet jól megtapodod. Mikor Sz. Lőrincz nap tájban a földből ki szedik, mindgyárt

apri

apro répat vethetni helyébe, mellyet egész telek szaka főzhetni: mivel az öreg répat Sz. Mihály nap után szedik ki.

182. Sz. Jakab napján fél nap ebéd előtt, jelen ti Karácson előtt való üdőt; fele, az az. dél után, jelen ti Karácson után való üdőt, és az Egnek mi voltát; úgy mint, ha a' Nap fényeskedik, nagy hideget jelent: ha eső esik, meleget, és nedvellet; ha a' Nap fénylik, és eső esik, jó üdő léfzen.

Sz. Jakab nap után a' Halászok halászhatnak az öreg halóval egész Hufvétig; mert az ívásnak ideje el-múlt. Hasonlóképpen a' Madarászok Pityéket, czinegéket, és egyéb eféle madarkákat foghatnak.

183. Pacsirta fiakat kell ebben a' holnapban fogni, minden fele énekléseket és szózatyokat az állatoknak meg-tanulják, még az embernek is, és szép-nótákat.

Ebben a' holnapban, az iffiú kakafokat megherélik. A' Caniculák után is Sz. Bertalan naptájban hold tölten.

Ha igen meleg van, és birtelen nagy szél támad, esőt kell várni.

Ebben a' holnapban, ha az fiatal fák ki akarnak száradni, nedvességgel kell a' gyökerét táplálni, de ne legyen friss víz a' kútból, a' kivel öntözöd, hanem a' ki immár állott, tóbuk folyo vizből, vagy tócsából, vagy tégy tehen ganéjt a' vízben, és keverd jól meg, azzal öntözöd. Avagy csinály árnyékokot nékiek, rakj nyers és kővér tüvet a' gyökerére. Némelylek olajjal, és más hűvösítő eszkö-

közökkel kenik meg a' fát, dél felé.

184. Ha ki új rosbul, vagy buzából akar kenyéret sütni, elsőben a' kemenczében jól meg-szárazsza, az után öröletse meg, csinállyon téztát belőle, és abban a' téztában tégyen tűzes követ, és az téztátával rakarja bé a' követ, hadgya úgy állani ét-szakán; és mikor meg akarja dagasztani, vegye ki a' követ, és dagasztza meg a' téztát szokás szerint.

Ebben az holnapban, másodszor szántanak, avagy forgatnak az ősi vetés alá, vagy mindgyárt a' holdnak kezdetin A' férges almákat le kell szedni, és a' damaszoknak adni, főképpen mikor sok az alma fán, hogy az jók nőhessenek.

185. Ebben az holnapban fa levelet, avagy a' fának leveles ágait kell le-vagdálni, és eltenni marhának eledelére.

Ha az jó gyümölcs a' fáról le-hull, aszallyák meg; mert most kell eféle télre való böcsüt főzözni.

Szent Jakab, és Szent Margit Afzon naptájban leg nagyob szél veszekjárnak gyakran.

86 Ezekben a' napokban fozokott a' ragya a' földön, és gyümölcsben nagy kárt tenni.

Ebben az holnapban, szöcskövel horgáznak. A' Mályvarosának gyökerét, a' nehézség ellen akkor kell átni, mikor a' Nap az Orofzlamba vagon, es az hold nevelkedik, azt aprora metelik, czérnára vonizák, és a' nyakára s-az betegnek pulisira kötök.

Ebben

Ebben az hónapban, gyomlálni kell a' földben, és a' földön tövekre a' földet reá vonni, a' hold fe-folyt.

AUGUSTUS, Kis Afzony hava.

Ebben a' hónapban, 31. nap vagyom.

187 **V** Etni valo Buzát és Rosot csépelni. Hízlatni valo damaszokat a' malomba ba adni, vagy az olban rekefzteni Szent Bertalan nap tájban, első fertályán az holdnak, mikor az hold nevelkedik.

Sarjut kaszálni, és meg-száraztani.

Sz. Bertalan nap után meg kell szünni az Juhoknak háromszor valo fejésétül, hanem az után kétszer fejjék csak napjában.

188. Vörös hagymát, Szent Bertalan nap tájban ki-fzedni.

Ebben az hónapban-is jó fa levelet, úgy mint Eger fa, nyír fa, tölgy fa levelet gyűjteni, kevékbé

ködni.

lenni, jól meg-száraztani, és télre el tenni, főképpen a' kecskék számára.

Szent Bertalan nap után, vetés alá szántani.

189. A' földönben valo kapálástul meg-szünni.

A' nyári búzát a' ház hejára ritkán önteni, és másod, vagy harmad napra meg-forgatni.

Szent János nyaka vágása napja után, minden levelel valami bélyeg, avagy macula szokott lenni, és ha azon nap eső esik, el-vész a' dio.

190. A' lovaknak nem kell mindgyarást igen nyers zabot adni.

Mikor a' gabonát a' csürbe, avagy asztagba rakják, rendesen, és jól egyberakják a' kéréket, hogy közébe ne buhaflanak az egerek.

Ebben az hónapban hold fogytára, gyűjcs tyukmoyat, és rakd bé télre, meg nem vész. Nyárban leg jobban tarthatni korpában, télbe polyvába, főben el-vész.

Augullusban fogják a' vad kácsákat leg jobban hálóval, minck előtte jól repülheffenek. Halon loképpen Sz. Iván nap tájban

A' lent és kendent mihelt haza hordgyák, mingyárt ki kell verni, ha meg-száradt. Az lennek polyváját, avagy ki-vert fejecskejét meg-forralják és az hizlaló domaszoknak keverik főképpen hogy ha egy kevelsé a' malomba meg-török.

Ebben az hónapban, a' bodzának gyümölcséből csinállyanak listariomot, verjék által a' szítán, a' ki jól akarja, hincse-meg tört fa hejjal, és szék tável.

192. Sz.

192. Szent Lőrincz nap után nem nő többet, a' fa.

Ha Nagy Boldog Afzony napján fényeskedik az nap, jó és bőv bort jelent.

Nagy Boldog Afzony nap után kezdetik az ősz vetés el. Némellyek mézet is meczenek az méh kasokbul, vagy tőkékből ki. Az Juhászok pedig valamig az hideg engedé, minden másod ét. szaka a' mezőben hallyanak, és délre haza ne hajcsák a' nyáját.

193. Nagy Boldog Afzony napja között, leg jobb a' szarvakat lőni, mind a' szarvokért, s mind a' bőrtökért. A' szarválnak szarvából ha két annyit vész, mint az Unicornis szarvából, szinte annyi ereje léfzen. A' szarválnak gyártott bőréből ha övet metczesz, és a' szülő afzonyokra kötöd, igen hasznos.

Sz. Bertalan napját tartják a' parafztok ősz első napjának, és a' minémű üdő azon nap esik, olyan léfzen őszel is. Némelly helyeken e' tájba szokták a' fagallyat gyűjteni az Juhok, és kecskéek számára; mert mihelyt az első hó harmat esik, mindgyárt meg hervasztya a' levelet, le hull és sem mire valo.

194. Szent Iván naptul fogva Szent Bertalan napjáig, póznákra rakják a' lépes vesztöt, úgy fogják a' madarat, Szent Bertalan naptul fogva Szent Márton napig, a' madarászó helyen.

Ezen nap tájban, minden madarászót el kell kézfizetni; és az hívó madarakat a' sötétből, az

hová

hová Märtiusban tették őket, elő kell hozni a' világostra, és énekelni hadni.

Ha Sz. Bertalan nap tájban, és Caniculákban, igen meleg szolgál, hogy a' tocsák is ki. száradnak: vermeket áfnak és vizet tőltenekbelé, a' kőrül tört hánnak, hasonlo képpen más tocska kőrül is, ha száraz üdő jár, fok madarat foghatni.

105. Ezen nap tájban el mennek a' Golyák; és a' madarak új tollat kapnak.

Ugyan ezen üdőben, meg. szűnnek az halak hoztatrában nőni: hanem hizni kezdenek, és természetekké léfzenek.

Ebben az holnapban végy Bak májat, és hájat; a' májat törd porrá, az hájat olvazd meg, légyen negyed része egy fontnak, szűrd alá egy ruhán, keverd őszve a' májnak porával mint egy galamb tojáfnyt, és fél annyi gém hájat, avagy a' gémnek szarvából valo velőt, ha tőb velő lehet, annál jobb: tölcs mind őszve egy üvegbe mig meleg, tedd a' lé ganéjba. hadd két, vagy három hétig meg. tisztni: meg. aluszik megent az üvegbe, és olyan léfzen mint a' fadgyu; ezzel élhetiz mikor halat akariz fogni, akar varsában, akar horoggal.

Ebben az holnapban szőcsköt, avagy nyers rák lábót tesznek a' horogra, de elebb le kell vonni az hejät.

196. Ebben az holnapban minden féle böcsüt kell szőrözni a' cseléd számára.

Ebben az holnapban, ki. szedgyék a' földből a' foghagymát.

Ebben az holnapban, kivált képpen a' végén, nem

E

nem

nem kell immár tyúkot ültetni, hanem ha valaki jó melegben akarná tartani őket őszel.

A malaczokat, kiket ebben, és négy vagy öt következendő hónapokban malaczoznak, az jó gazdák meg szokták enni; mert nehéz őket télen fel tartani, hamar meg-holnak.

197. Augusztusban harmadszor kell őszü Vetés a földet, és Szent Bertalan nap előtt el kell vetni, Csépelni.

Némellyek ennek az hónapnak elein répát, reket, karó répát vetnek.

Ennek az hónap elein, vagy élé-is a lent, és kenderet ha jól meg-érett, bé-hordgyak; és a diót ha meg-érett, le-verik, vagy inkább a jövőendő hónapban.

198. Ebben, és ez jövőendő hónapban, az éretlen szőlőből, egresből, vad szőlőből, fatold ki az levét, vagy törd-meg, s-nyomd ki; az után azon levét föld-meg mig meg-sűrűdik, és tedd el, három esztendeig is el áll; ha mit főzni akarsz vele, tölcs reá, régy fű szerfzámot reá, nád-mézzeledé hcsd-meg, igen jó.

Ebben az hónapban, meg-tisztogatják az jó gazdák a szántó földkeket, a kőveket ki-hánnják, és a gyomot ki vonnyák, őszve-gyújtik, meg-égerik.

Kútakat, forráfokat keresnek, és egyéb vízi mesterséget készitnek.

199. Némellyek így keresik; Egy ón edényt véfznek, az fél golyobis formára vagyon, üres; a vagy csak egy fazakat, és mikor el-enyefzik a nap-meg

meg-kenik belől olajjal, egy jó maroknyi tisztán ki-mofott száraz gyapjat, a közepiben edgy kövecskét rakarnak, és viaszal őszve-foglallyak: az ón edénynek, vagy fazéknak éppen közepibe, függésztik, egy vermet átnak a földben, és arra fordítják a fazakat, de meg kell látni, hogy szintén a közepiben fűgion a gyapju a fazéknak: földbe edgy réfnyi magafságra a fazakat földel, hadd állyon egész étfzaka úgy; reggel minek előtte a nap fel kel, nyisd-meg az edényt, és ha viz vagyon azon az helyen, vizi buborékot, és hógocskákat talál az edénybe, és a gyapju tele telen vízzel. Es ha annyi a nedveffég, hogy csöpögheffen, nem mész a viz; ha pedig csak vékonyon vagyon a nedveffég, mélyen alá vagyon az viz. Ha pedig semmi nedveffég nem találatik, máfutt kell keresni.

Más képpen, végy egy égetetlen fazakat, a ki jól meg-száradott, ásd el a mint az előtt őtlébnnyira a földben. Reggel nézd-meg, ha el-romlott, vagy meg-lágyult, viz vagyon ott.

Az egészséges vizet azon ílmérhenni meg, ha semmi ize, szaga, szine nincsen, hanem szép tisztá, és a levegő éghez hasonló, ha a mit belé vetesz, annak szinét, mindgyárt magához véfzi; és ha tisztá; telbe meleg izabafu, nyárba hideg, és hűvös, könnyen meg-melegszik, és hamar meg-hül. Es ha borsó, lencse, bab, és más efféle bocsu hamar meg fő benne. Item, réz edénybe töltik, és meg nem bűshödik tőle. Item, ha tisztá fez kba főzöd, és annak fenekén semmi ny-laság, fővny és

és más efféle nem marad. Item, ha ki azt ísza hangos szava van, jó színe. Mind ezekhez, ha igen könnyű a víz. Azt pedig így próbálhatod meg: végy egyenlő mértéket, és azzal mérd, az az, mérő serpenyőben, meg-látod, melyik könnyebb. Avagy mérs egy fele vászonzul, két, három, avagy négy egy arányu darabokat tedd azokat a vizekbe, melyeket mérni akarsz, mind külföldben, vedd ki az után a vízből, függezd fel, hogy ki csöpögjön a víz belőlök, mérjék meg az után egymás után, és a ki leg kevesebbet nyom, az a víz leg könnyebb. Avagy függezd fel azokat a ruhákat, és a mely hamarab meg szárad, az könnyebb. A Cisternákba borostyán fát vessenek, meg-jovulnak tőle.

201. Továbbá ebben a holnapban, a' hordókat elő kell készíteni, leg aláb húsz nappal a' szedés előtt, és a' napra kell tenni, hogy meg-száradgynak.

Az új szőlő veszőkrül, ha fok a' szőlő rajtok, le kell egynehányat rolok szakasztani, hogy a' növése igen vékony ne legyen, és a' szőlő meg ne veszen. Az érett szőlőt ha most le-szedik, fokáig el-tarthatni.

Vermeket is kell most áfni, a' kikben ősz után olaj, vagy más féle fát ülteihessenek.

202. A' kik orvosságnak való füveket áfnak, két kiváltképpen való időt javallanak annak. Edgyiket Augustusnak hold töltére, avagy két Boldog Afzony napközött. A' másikat, Majusnak hold töltére.

Ebben

Ebben a' holnapban, a' karollyal, és őlyvel való madarászatot el-kezdik.

203. Vargányát, és egyéb száraztani való gombát, a' ki jó, szedhetni, és a' kemenczében meg szárazhatni, télre és nyárra.

A' szőlőben levelezni kell.

A' berenzát, ha télre akarod tartani, hogy meg ne ériék, ha bé vered az edényben, föld-bé fellyül jó friss dió levéllel, az után tapaszt arra friss agyagot bővön, hogy hafadék ne legyen rajta, és úgy tarcsad a' pinczében.

SEPTEMBER, Sz. Mihály hava.

Ebben a' holnapban, 30. nap vagyon.

204 **H**A ebben a' holnapban menydörög, fok gabonát várj.

Szent Egyed nap tájban, a' komlót le-szedni.

Buzát és rofot vetni Pénteken; Szent kerefzt

fel-magafztaláfa előtt, vagy utánna, utolsó negyeden a holdnak.

Mézet ki-venni a' hol szokás közepin a' holnak.

Sz. Mihály nap tájban, sőt venni télre.

205. Kendert és lent tilolni, törni, gerebőlni, és mindenképpen el-készíteni a' fonyásra.

Ebben a' holnapban, utolszor kell forgatni, rofot, buzát, és egyéb e'féle magot vetni.

Dior le-venni.

Almát, körtvelyt, és egyéb tartani való meg-érett gyümölcsöt le-fzedni Sz. Mihály nap tájban utolsó fertályon; hanem felő, az hidegről hadgyák egy kevesé állani garmadában, a' kertben, a' fák alatt, tartóssább lészen.

206. A' kofokat, az Juhok közzé kell bocsátani. Szent Máthe nap tájban, hogy Gyertya szentelő Boldog Afzony nap tájban el-lyenek; mert a' Juh 21. hétig hordozza a' faját

Az Juhoknak betegségek ellen való jó orvosság, ha azt akarod, hogy meg ne hallyanak; de minek előtte őszve bocsáttyak a' Kofokat az Juhokkal; avagy minek utánna meg-ellettenek, kell nékiek adni. Végy kő főt egy jó tátra való, törd jól meg, és szitáld meg, és keverd jól őszve jó erős eczettel; és jó égett borral, edgyikből annyi legyen mint másikkul, hogy olyan legyen mint a' kál-, törj babért is, és szitáld őrvény gyökeret hozzá; tedd ezt mind egy új mázos öreg fazékba, vagy kissebbe; a' mint a' Juhok és bárányok száma legyen. legyen relivéle; égesd jól meg, avagy az

kemenczében, avagy Fazakafná, hogy a' fő olyan ná legyen mint a' kő; az után törd mind fazakafstul őszve egy mosárban, hincse egy, vagy több csatornán eleikben az Juhoknak, egynéhányzor egy hétben, ha betegeseknek látzanának; ritkábban, ha egész egések lésznek.

207. Minden féle betegségektről meg-olt. Imzhatod, ha meg szárazod az árpát, és a' malomban meg-tőreted: Száraz ürömmek levelet, és virágját le-vonszod, tiszta kender polyvát vészsz, és törött babért, ezeket sóval mind őszve keverd, és az Juhoknak Sz. Mihály, és Sz. Márton nap között adod, estve minden héten háromszor, ha szép üdő lészen, de ne hadd inniok reá, minden betegségektről meg-gyógyítja.

Az Juhászoktról Sz. Mihály nap tájban számot kell venni, az Juhokról és Bárányokról; a' ki nem tartani való, el kell adni.

208. Inventariamokat és laistromot kell csinálni, a' Tehenekről is, és minden féle majomság-béli állatokról; a' mi meg-maradott, fel kell jegyezni.

Ha ebben az holnapban, utolsó fertályán az holdnak agyagot ásnak a' kemenczékbe házat, csúrt, és más hajlékokat tapasztanak vele, abban nem terem pírúcsók, vagy más féle fereg

Leveles gallyat készíteni télre, a' marháknak.

209. Ha menydörög, mikor a' nap szűznek jelében vagy on, fok esőt jelent, a' ki ötven napig tartani fog.

Ha ebben az hónapban menydörög, fok ga-
bona leszén, gyümölcs, és szél.

Ha Sz. Máthe napján tiszta üdö vagyon, nagy
bővsége leszén ezteendőre a' bornak.

Valamennyi hó harmat vagy dér, Sz. Mihály
nap előtt három, vagy négy héttel esik, annyi lé-
szén Sz. Phülöp, Szent Jakab napja után is, vagy
mindgyárt előre, és az szerént rendelik a' szőlős
emberek a' szőlő nyitást is. Az hó harmat, majd
többet árt a' dérnél; ha három, vagy négy héttel
Sz. Mihály nap előtt hó harmat esik, közönsége-
sen ártani fognak a' Majusbéli, az az, Pünkösdi ha-
vi hó harmatoka' szőlőnek; kiváltképpen ha Sz.
Phülöp és Sz. Jakab napján csendesz üdö leszén,
és semmi szél nem fúj; mert a' szél el-fuja a' deret,
hogy olly keményen le ne essek és kárt ne tehes-
sen.

210. A' minémü üdö vagyon Sz. Mihály havá-
ban, mikor az új hold fel-tetszik: ollyan üdö lé-
szén közönségeffen őszel is; és ha szép üdö, jó
szüretre való üdö fog szolgálni.

Sz. Egyed napján kezdenek az him szarvasok
a' nőstényekkel tárfalkodni; ha valami szép fé-
nyes napon adgyák hozzájuk magokat, hasonlo
üdőben válnak is el; és jele az, hogy négy hétig
egymás után szép üdö leszén; ha esőben, hasonlo-
képpen eső leszén. Ha néha későbben adgyák
hozzájuk magokat, jele az, hogy későbben kezde-
tik el a' tel is.

211. Ha Sz. Egyed napján jó üdö lével; az ősz-
is jó leszén, és bor is.

Meleg ősz, igen jó a' szőlőknek: meleg étfza-
ka édes bort hoz, de nem olly egészséges; hideg
étfzaka; savanyút, de egészségesbet.

A' madarászat, leg jobb Sz. Mihály nap előtt
két héttel, és Sz. Mihály nap után két héttel.

212. A' madarakat teletfzaka meg-tarthatni, ha
elsőben meg-melleyeztik, és a' béli ki-hánnyák, az
után egy étfzaka hideg vízben tészik, az után egy-
nehányat eczetbe meg-főzhetni, némelleyeket meg-
sűthetni, és az után eczetbe tehetni; és mikor
immár felig meg-főtt, vagy meg-sült, a' főtöt a'
maga leveben hadgyák, és minden féle fű szerfzá-
mot tésznek hozzá, úgy mint borfot, gyömbért,
szekfűvet, fa bojat, &c. nád mézet, vagy mézet.
A' sütteket is eczetbe tészik, és mikor meg-hűltek
a' fazakat fellyűtől bé-csinalyák, és úgy hadgyák
allani. Ha ezekből főzni akarnak, borba főzzék,
vagy fele eczetbe, fele vízben, de jobbak borban;
Tengeri szőlőt, aprora metelt almát, ha ki akarja
mondolát, nád-mézet, safránt is adgyon hozzá.

213. Ha ki azt akarja, hogy a' veres mogyoró
fa jól gyümölcsőzzék, Sz. Lámper napján, az az
17. Septemb. avagy egy kevesé utolb ülteffe el, jó,
és fok gyümölcsöt hoz: nem árt, ha a' levele rajta
lesz is a' fanak; más üdőben nem leszén ollyan
jó.

Lámpredák leg jobbak őszel, és kikeletkor bé-
csinalni is, ollyan mint a' kilencz szemű hal, és azt-
is: Sz. Jakab naptól fogva bőjtig a' part mellett
varsában, sőtént fonnak a' mellett; hogy se egy
felől, sem más felől el ne mehesse. Miko. bé-csi-
nál.

nállyák, elsőben meleg tós vízben meg-főzik, az után lép tiszta ruhával meg-törlik, meg sütik lassan a' mint szokás: az után egy tiszta hordocs-kát véfznek, a' feneket meg-hintik borfál; az után egy rend halat raknak, az után borfot, gyömbért, szeg füvet, fa hejat mind őszve kevernek, s. azzal hintik a' halat, meg más rendet raknak, s. úgy hin-tik, míg meg telik a' hordocská: az után jó bor-eczetet töltenek reá, s. erőssen meg-nyomtattyak, bé-csinállyák, esztendeig-is el-áll.

214. A' ki fiatal csemetéket ültetni akar, vagy tölgy fát, vagy más fát, Sz. Lampert napján ültel-se, avagy három nappal előtte, vagy három nap-pal utánna hold tölte tájba, a' melly történik, mi-kor a' nap egyenlő az éftzakával; némelylek most tartják jobbnak a' fának ültetését, hogy nem kike-letkor, noha talám jobb volna az után ültetni. Ar-ra-is reá kell vigyázni, hogy úgy fordicsák nap ke-let felé a' fákat, a' mint az előtt állottak a' földben. A' gyökerek alá kevés ganéjt hánnyanak, avagy a' gyökere környül

Baraczk, cseresznye, szilva, &c. magot tedd harmad napig mézes vízben, az után redd őszel jó földben, vagy fazékba az házban, Martiusban, vagy Bőjtmás havában vedd ki, s. oda ülted, a' ho-vá akarod. A' köves gyümölcsfákat, a' miht cse-rezfnyét, szilvát, &c. valamikor akarod őszel által ültetheted. A' fákat is őszel meg-nyesheted, és az hejában való ágokat le-vagdalhatod.

215. Ebben a' hónapban a' fenyő magot le kell verni,

verni, és ha ültetni akarod, hold töltere cseleked-gyed.

A' diót ha meg-kopácsolják, tegyék edgy e-dényben, hogy a' levegő ég hozzá ne férhesen, és úgy tartcsák a' pinczében a' gerendán, szép frissen meg-marad. Hasonloképpen a' mogyoró, Né-melylek fővenybe tartják.

Igen hasznos a' gyümölcs fáknak, ha ebben a' hónapban a' gyökereket ki-nyitják, hogy va-lamennyire meg-lattathassanak, és ganéjt tegye-nek reájok, mellyet az eső a' földbe molson, hogy a' gyökerét meg hathassa; az után meg-ént földel bé-fedhetni, hogy az hideg ne árcson néki. Reá kell vigyázni, hogy meg ne sércsék a' gyökerét.

216. Ha a' baraczk levelnek ki-facsarod a' le-vét, és a' gelesztás gyermeknek meg-adod innya, avagy ha a' levelét a' köldökére kötöd, meg-öli a' gelesztát.

Ebben a' hónapban fiatal nyár fát ültetnek.

Ebben a' hónapban jó pacsirtás, fűrjet, fogoly madarat, és töb e'féleket fogni. Mikor a' vad lu-dak el kezdenek menni, és immár mennék, a' mely repülétek három vagy negy hétig tart, akkor leg-jobb madarászó üdö vagy on; mert csak akkor-kezd menni, mikor hideg vagy on, mikor meleg vagy on, meg nem indul. Há nyárba fok eső va-gyon, meg halnak a' fészekbe a' madarak, vízbe vagy hideggel; azért őszel kevés madarat fog-hatni.

217. Ha ki eszébe véfzi, hogy hofzikat léfzen (azt pedig eszében veheti az ember, ha jó meleg vagy on

vagyon őszel, és fokáig tart, mert hozzi tél követé-
kezikutánna) későbbben bocskálla a' Koft a' Juhok-
hoz, ugy-mint, Sz. Mihály nap tájban.

Sz. Mihály nap tájban a' halak a' víznek feneké-
re, és mélyére mennek, s-el-buynak.

Sz. Mihály nap után az istü ludakat, az hizlaló-
ban rekefztik, mikor immár szintén meg-nő az
tollok, és jó husban vannak.

118. Az ősz vetés, leg-jobb Sz. Mihály nap e-
lőtt, két, vagy három héttel, avagy annyi üdövel
az után Előbb kell a' magas, és fővenyes földeket
bé-vetni, hogy sem mint az alacson, és lapály he-
lyeket. A' fővenyes földeket előbb bé-vetni kell,
és az után forgatni, és egy kevesse boronálni, hogy
csak igyenes legyen. Ha az új hold előtt, vagy u-
tánna három nappal vetz buzát, nem nő abban
konkoly. Némely helyeken Kántor hétben vet-
nek.

Az hó harmat felől ilyen observatiojok va-
gyon a' parasztoknak, hogy valahány napon Sz.
Mihály napja előtt esik az hó harmat: annyi na-
pon esik Sz. György nap után-is, és hideg leszén;
ha hamar Szent Bertalan nap után, későbbben vet-
nek.

219. A' Télnek pedig forgásául ilyen-jöven-
dőlések vagyón: Egy kevesse Sz. Mihály nap e-
lőtt, vagy utánna, vagy azon nap-is, a' tölgy fán-
termő gubacsot meg-hasfityák, és ha pókot talá-
nak benne, szerencsétlen esztendőnek itélik; ha
legyet, közép szerént valo esztendőnek; ha fer-
gecskét, jó esztendőt várnak; ha semmit, dög ha-
lalt.

119. Ismét, ha e'féle gubács, ugy mint Sz. Mihály
nap tájban, és az után hamar meg-érik, és bőven,
terem, idején valo telet, és Karácson előtt fok ha-
vat jelent. Ha belől szép nyers, és frifs; jó, és gyü-
mölcsös bővőlködő nyár leszén; Ha belől rot-
hart, és nedves, hasonloképpen nedves, és szo-
morú-nyártil tartanak. Ha pedig belől száraz,
és fonnyatt, a' nyár-is meleg, és száraz, az ő jöven-
dőlések szerént.

220. A' szélre-is igen reá vigyáznak a' parasz-
tok, Sz. Mihály napján reggel hat orátul fogva,
elűve hat óráig, tulajdonitván rend szerént min-
den orát minden holnapnak, esztendő által, és va-
laminémű szél fú azon órában, olyan szél fú az
tulajdonittatott holnapban-is; ugy-mint réggel
hat orátul fogva hétig, tulajdonittatik Januarius-
nak; hét orátul fogva nyolczig Februariusnak, és
igy rendel.

Sz. Mihály nap tájban az ártányokat, és más
hizlalni valo damaszokat, az olban rekefztik hiz-
lalni; a' kiket pedig a' tölgy, vagy bik makra hay-
tanak, hamar utánna; hogy meg ne csaponyya-
nak, mert ilyenkor még jó húsbá vannak; mivel
a' cseplők után-is szedegettek valami magot, és a'
tarlokon-is.

221. A' nedves, és lapály földeket hold fogyá-
ra, a' magas és száraz helyen valo földeket, hold
előttére kell bé-vetni.

Ebben a' holnapban, télre valo salátát, Olasz
káposztát, és fejelet vethetni, sárga és feje répát-
is, fokhagymát ültethetni.

Ebben az hónapban, sok külömb. külömb. fém. le halászat vagyon. A' pontyokat. is ki-halászták, és más tókba vetik a' nevelésre; az ivadékokat. is ki-fogják, és más tóba hánnyák, a' hol nagyobb helyek vagyon a' nevékedésre. Horoggal fogják a' halakat bögöllyel, ha a' szárnyait el-izakalozták. Item, nyers bűdős rák lábbal, és farkal, de az heját le-vonnyák.

222. Mikor a' vetésnek ideje vagyon, jól kell a' szántó lovakat tartani. reggel, estve, étszaka. is jól enni adni. Négy héttel Sz. Mihály nap után, avagy mikor a' derek kezdenek lenni, nem egészes, ha a' lovakat a' mezőben legeltetik; hanem mikor a' hó harmat el-mégyen a' kertben; mind-azon-által, reggel, estve enniek kell adni, mert akkor a' fű igen erőden a' baromnak, azért kellek étszaka a' reheneknek. is valami jó szalmát vetni főképpen ha nappal keveset ehetik.

Ebben az hónapban leg jobb fodort fűstölmi, és bárány czimert.

223. Új réteket irtani, az régieket meg-tiszítani.

Hold fogytakor a' kertekben, az ágyakat meg-áshatni, és ganéjozhatni ki-keletre, hogy bé-velsék.

A' cruspant, és spalérokat a' kertekben meg-nyirhetni. Ha a' fejeit ribesznek, avagy Sz. János szőlőcskéjének el-vágják a' terejét alkalmas üdődében, az az, mikor a' levele el-hull, és annak egy kevesse meg-vakarván az heját alól szorgalmatosan a' földben el-ültetik, és elztendeig úgy hadgyák

gyökeret vér; az után meg máshová ültethetni, ha fonloképpen a' birs. alma ágat. is.

224. Ha szép üdő vagyon ebben a' hónapban, el-veketni valamit a' méhektől a' lépes mézből, de úgy hogy nékiek. is maradjon annyi, kivel re-lefszaka meg-érhessek.

Minden féle madarászattal vigasztalhattya az ember őszel magát, törrel, léppel, hálóval, öreg madarakkal; reggel, estve a' pacsirtákat hálókka, pintyokákat. is ha fonloképpen. A' vízi madarakat. is puskákkal lövöldözhetni. Négy deszkából egy szalat csinálhatni, annak az elein egy gunyot láásbol, föllyül legyen nyitva, s hátul is, elől két felől legyen likacska rajta. a' kin az puskát ki-tehesse; a' szálnak közepin legyen egy öreg lik, a' kin a' csákyát bé-tehessek, és az által igazgathassa a' szalat, hogy a' madarakhoz közegethesen, és meg-lőhesse őket: meg-találván őket, a' vízi kutya ki-hozza.

225. A' ki sarjut akar kaszálni, Sz. Bertalan napjátul fogva, Sz. Mihály napjáig hadgya a' fűvet a' réten: az után, vagy előbb-is, meg-kaszálhattya, hogy meg-száradhasson.

Csepléskor. süpnek szalmát hadgyanak, házat földni véle, szeczkát metélni belőle, &c. és az szorgalmatosan meg-tartcsák.

Ha fonloképpen polyvát a' barom finak. Ha a' polyvát, és jávor fának a' levelét meg-száraztod a' napon, és a' közzé tészed a' szőlő görözdöket, sokáig és szépen meg-állanak.

OCTOBER, Mind Szent hava,

Ebben a hónapban 31. nap vagy.

226. **E**ben a hónapban, szőlőt kell szedni, ha jól meg-érett, és presolni: főképpen ha egyszer, vagy kétszer meg-csipi a' dérnél, az üdönék alkalmatlósága szerént; mert a' szőlő az ő érettségében nem maradhat, tovább hat napnál, avagy egy negyedéig az holdnak; a' ki elébb széd, annak alhatatlan bora lesz; a' ki később, kárt tesz a' szőlő veszfőnek. A' ki hold tőltére széd, jobb és erősebb bora lesz, hogy nem mint az új holdra. Leg-jobb szedni, mikor az hold teli; A' ki azt akarja, hogy nyúlós ne legyen a' bora, hold fogytára szedgyen.

Káposztát le-vagdálni, tizen egy, vagy tizen-negyedik nap tájában ennek az hónapnak. Sárga, és fejer répát ki-ásni, utolsó fertályon.

227. Sörnek való szaladot, és árpát készíteni. Tétre való fát, és rést vágni utolsó fertályon.

Halas

Halas tókat ki halászni Sz. Gál nap tájban, az 12. 14. Octóbr.

A' szőlőt be-fődni, a' hol szokás; és karot kivonni.

228. Káposzta és répa levelet, a' ház hejára hordani, meg-szaraztani; hogy telbe a' hol kevés az eledel; a' marhának meg-főzhessek.

A' szántó földeket, és szőlőket megént ganejőzni kell; ha az üdő, és alkalmatlóság engedi; az mit telben kellene el-vegezni.

Tétre való kerti veteményeket, ennek az hónapnak 16. napja előtt ki kell a' földből szedni, és a' pinczében vinni: főképpen azokat, a' kiker tél után magnak hadni akarnak

229. Ebben az hónapban gyümölcs fákat, úgy mint almát, körtvélyt, cseresznyét, és több efféle kemény fákat, által-ültethetni. Hasonlóképpen vad fákat, a' kik oltani valók lesznek, két vagy három nappal hold tölte előtt, vagy utánna.

Azonképpen salátát, káposztát, és a' mit Augustusban vetettek, által-ültethetni.

Sz. Gál nap tájban, az az 16. meg-érik a' mak; azért szedni kell.

230. Az erdei damaszkoknak vadászása, el-kezdetik.

A' káposztás földekre ganejt hordani, és telben reájok kell forgatni.

A' borso, és lednek szalmát, kit tisztán be hordottak, és ki-verték Karácson előtt, a' széna közé kevertjék, és a' lovaknak adgyák meg enni: igen hasznos a' geleszta, és fereg eilen,

E

A' tyu-

A' tyúkoknak ha a' zabot meg-főzik, és melegen ennik vetik Sz. Márton nap tájban, és az után; fokot, és igen tojnak.

231. Ha őszel a' fákrol nem őrdömeft hull el az levél; hozú, és kemény telnek jele.

Sz. Gál nap után tehén hútt; bárány hútt, diszno hútt, ludat és több e'féle hútt jó bé-főzni, kő főval; és vagy főban hagyni, vagy fűstre hánni.

A' fákat ebben az hónapban meg nyeshetni, és a' haszontalan ágakat le-vagdálhatni. Haszontaloképpen, a' gyökereén nőtt fiatal növényeket le-metélni, a' gyötrekekre ganéjt hánni, és kikeltekor egy kevelésé ki-nyitni, hogy valami szellő mehessen a' gyökérre: de akkor nem kell ganéjozni.

232. Ebben az hónapban, jól kell a' barmot tartani, hogy a' telet meg-álhassa: kiváltképpen a' borjakat.

A' damafzokat, a' hizlaló ólban vetni, minek előtte a' hideg, és tél bé-lépjek; mert egyébként, minden hizlátok ki-fogy a' testekből, és Karácson-hoban való tartások hejában lesznek: és noha látnak hizni valamit de még sem lesznek ollykővérek, mint mikor Octoberbe, és November közepin hizlallyák őket. Némelyek mingyárt Hulfét után kezdik el a' hizlalást, és nyaratizaka lassan lassan hizlallyák őket, hogy Sz Márton nap tájban jó kővérek legyenek, és le-varheszlek.

233. Retek minden féle mérég ellen jó, kiváltképpen a' kigyó és Scorpio marása ellen; ha ki egy kis szelkecske retket téfzen a' scorpiora mindgyárt meg-hal tőle; és ha valakit a' Scorpio meg-

mas

mat, egyik retket reá nem árthat néki

Ha a' rőlgý fák fok makkokat hoznak, nehéz, és hozú tél következik utána.

Minden gyümölcsöt, az hold nevelkedésére kell le-fzedni, tiszta údöben.

A' fokhagyma igen jó minden mérég ellen, a' dühös ebnek marása, kigyó és egyéb mérges féreg csipése ellen: a' rozs, és egéflégtelen viznek itala ellen, ha reggel éhomra észia az ember.

Igen szükség a' szántó vető embernek tudni, ha hozú avagy rövid tél lesz, következendöben; mert ha észibe vész, hogy hozú tél lesz, bővebben kell a' magot vetni, mivel a' hozú télben fok ki vész a' földből, ha rövid ritkábban. Ezt pedig észibé veheti abból, ha az hét Csillag, kiket a' Deákok Pleadesnek hinak, a' Magyarok Fias-tyuknak, Octobernek végén minek előtte elenyésznek, eső esik, bőv észtendö lesz; ha pedig akkor mikor le-mennek, edgyütt esik az eső, közep szertent való észtendö lesz, nem igen idején, nem igen későn. Ha pedig akkor kezd esni, minek utána immár a' Fias tyuk le-ment, hozú telet várhatni; azért a' marhának eledelét ahoz alkalmaztassa, mert az utollya a' telnek, nehezebben esik a' baromnak, hogy nem mint az eleje, a' kiket akkor kevés szénácskával, sarjuval, ocsuval, kell tartani, hogy télbe meg ne szakaszkodgyanak

235. Az Eső s. Hó felől, ilyen ítéletet tartaniak a' parasztok, és azt mondgyák; hogy minek utánna az első hó esik, olvassa meg az ember hány nap vagyon a' következendö új holdig, annyi hó esik

F 2

azon

azon teletszakán. Némellyek pedig meg-fordítják, s- azt tartják; hogy valamennyi nap vagy on az első hó között, és az el. múlt újság között, annyiszor esik azon teletszaka az hó. A' ki akarja, próbálja meg mind a' kettőt.

Ha ebben az hónapban, fok levél marad a' fákon, fok hernyo- is léfzen.

236. Sz. Gál nap után, akár minémű marhát akaríz, le-vághatcz, bé-foshatcz, és húsát fűstre hányhatod; ne félted hogy meg-bűdösödgyék.

Ebben a' hónapban, jó kútakat ásni; árkokat tisztítani; és egyéb víz körül való munkát el- végezni.

NOVEMBER, Sz. András hava.

Ebben a' hónapban 30. nap van.

37 **H**ízalni való ökröket. Mind Sz. nap tájban, az ifjallóban kell kötni.

Lisztet öröketni télre, Szent Márton nap tájban.

A' mit

A' mit az előtt való hónapban, a' tavaszi vetésre való földek munkájában el nem végeztek, úgy mint, ganéjozást, forgatást; azt el- végezhetik ebben a' hónapban, ha az üdö engedi.

238. Ha más dolgot nem talál a' gazda ember, fát hordgyon télre.

Reá kell vigyázni a' cséplőkre hogy idején, és jól csépellenyek, a' hosszú szalmát meg-hadgyák fűpnek.

Mind Szent napján (azt tartják a' paraszt emberek) ha ki az erdőre megyen, és a' Bik fábul egy ágat le-vág, ha az ág belől száraz' meleg telet várjon; ha pedig nedves, hideget. Ha a' vetések elsőben meg-fagnak, és az után hó esik rájok, igen jó.

239. Mind Sz. nap estin, mets le egy ágacskát, akár nyír-fa, akár Fűz fa légyen, áld el a' földben, egy réfnyre, és következő Karácson étszaka, áld ki, s. mindgyárt ölcsd-bé más gyümölcsös fában, kinek egyenlő temérdeksége léfzen; és azon- estzendőben meg-foganofzik.

Ha az első hó Novemberbe, avagy September be nedves földre esik, kiváltképpen három nappal el. kezdvén Sz. Márton nap előtt, harmincz napig, el-vész a' vetés, és drágaság következik. Haszonlóképpen, ha ezekben az üdőkben eső esik, és mindgyárt fagy követi, igen ártalmas a' gabonának.

240. A' minémű üdö léfzen, Sz. Márton nap előtt való három naptul fogva, az hónapnak végéig, olyan üdö léfzen Martiusban- is,

Ebben a' holnapban egynehány tyukot meleg házban kell tartani: hogy hamaréb tojjanak és ki-kölcsek.

241. Ebben a' holnapban, még a' kosokat az juhokhoz, és a' Bakokat, a' kecskékhez bocsátani.

Karácson előtt jól kell a' barmot tartani, hogy meg ne szakaszkodgyék, de nem kell saryut adni néki.

Sz. Mihály nap után, a' minémű nyírfa leveles gal'yat le.vágtak, és meg-száraztotrak, annak levelet télben örömeft meg-ézfik a' tehének, főképpen ha más eledelék nincsen.

242. Most kezdődik el a' fonyásfa, és tolnak fosztására való üdö, s-egézf teletszaka tart.

Sz. Márton napjára igen reá vigyaztanak az régiek, és azt tartották felöle; hogy ha azon a' napon nedves, és ködös üdö lével; álhatatlan tél lesz; ha fenyveskedik a' Nap, kemény tél következik. Hasonloképpen Sz. Márton Lúdgjárul is jövendőllötték a' rének állapotját, meg-sűtvén a' ludat, és le-éven a' melye csontyárol a' húsát; az első részét a' nyakánál, tulajdonították Karácsonig való üdönek; az utolsó részét Karácson után valonak; az után a' színérül azt jövendőllték, hogy a' fejér szín havat, és esőt jelent; a' verhegyeges szín, nagy hideget.

243. Novemberbe, Decembebe, Januarius, s-Februariusba, meg-ölhetni ökröket, damaszokat, borjúkat, bárányokat, ludakat, &c. bé-cözhatni, és fűsire hányhatni.

Sz. András havának 24. napján kezdették az Régiek a' telet, azért azt tartották, hogy valami üdö szolgál azon a' napon, olyan üdöt jövendőllhetnek esztendőnek forgásán is. Tovább azt mondották, hogy valamiképpen az yn nap mutatya magát, olyan leszén Decembei-is, avagy Karácson hova; minémű üdö szolgál 25. napján, olyan leszén Jannarius is, avagy Boldog Aszfzony hava; minémű 26. Novembernek, olyan Februarius, avagy Bójt elő ho-is; és így rendel a' holnapok végéig

Vigyázz jól a' szőlő venyikére, ha az jól meg érett, szép vörös; és kövér, jó bort jövendőllhez, a' következendő esztendőre.

244. Gesztenyét ebben, avagy jövendő holnapban, edgy likacsos fazékban kell a' földben tenni, ugy hogy edgyik a' másikat ne érje; de előbb az vízbe hányjad őket, és a' ki fenékre megyen, az jó; tedd az után szellős helyre, de ne igen hidegre, öntözd-meg gyakran, az után mikor ki csirázik, Martiusban el-ültethetni alkalmas helyre; de mindenkor kéttöt egymás mellé, a' mint a' fáját-is ugy jobban nő; meg-kivánnya a' kövér és nedves földet. Hasonloképpen baraczk és nád-dolamagot-is ültethetni, csak hogy a' gesztenyét hegyével fel kell fordítani, a' mondolat pedig a' lá.

Mind szelid, s-mind vad fát-ültethetni, még ebben az holnapban, ha az üdö engedi.

Ebben az holnapban, jól kell a' ludakat tartani, hogy hamaréb tojjanak, és kölcsenek, de nem a

kell felettébb enniek adni, mert ha igen kövérek, nem tojnak.

245. A' kinek rühes, fakadékos, és hoszvos keze vagyon, kenye-meg fejér ludnak hájával, és meg-gyogyul; mert meg-száraztya.

Az régiek, az esztendőnek száraz, és nedves voltáról, így jóvendőlőttek; Sz. András estin, egy üveget teli csordultig töltöttek vízzel, és az alzátra tötték éjszaka; ha magátul ki-folyt az üvegűla' vízben valami, nedves esztendőt vártak; Ha pedig semmi ki nem folyt, hanem úgy maradt, száraz esztendőt.

A' ló ganét, nem jó vetőföldekre, kertekbe, avagy szőlőbe, fölöttéb való melegsége miatt: hanem ha igen meg-fagytak volna a' földek.

246. A' barmot négy héttel Karácson előtt, és négy héttel utánna, jól kell tartani; mert így könnyebben el-fzenvedheti a' telet.

A' Scabiosa, azaz, var vagy rüh ellen való fűnek, (némellyek ördög harapra, pésmá, vagy só-prűfűnek hívják) gyökerét ásd ki mikor a' Nap a' Nyilafnak jelében vagyon; hasítsd-meg hoszú-káfon, szárazd-meg, és mikor a' gyermek meg-varasul avagy fakadoz, tedd az italában, s-arrul igyék: meg-tisztíttya a' májat, minden nyálás nedveséget meg-apaszt és meg-gyogyíttya a' rühet.

247. Mikor a' régi fák rozsz, saletromos, és sovány földben vannak, s-azért el akarnak veszni és nyarba a' levelek meg-sárgodik: azoknak gyökereig a' földet ki kell ásni, és tóbül, patakbul, erdőrül, avagy másunnan való hűvös és nedves földet.

det.

det kell helyében tölteni. Némellyek őszel reggel az ökör nyálat, avagy harmatos pok hálót az rétekrül, vagy tarlókrul, avagy füves helyekrül fel szedik, azt rakják a' fának gyökerére, az után jó földet be-födik.

248. Azt is eszünkben kell vennünk a' fának nyetejében, hogy ha azt akarjuk, hogy a' megénc ki-verjen és nőjön, azt hold töltrére kell vágnunk, avagy metfzenünk: a' mit pedig akarunk, hogy ne nőjön többet, hold fogytára. Ezekrül többet a' Magyar kerteiznel.

DECEMBER, Karácson hova.

Ebben a' holnapban, 31. nap vagyon.

249. **H**izlalt ártányokat, utolsó fertályra meg kell ölni, tartósiabbak.

A' Tokra vigyázni kell, és jól megtisztítani: ha bé-fagynak, szorgalmasan léket kell rajtuk vágni, hogy az halak meg ne hulljanak a' jég alatt.

F S

A Z

Az gyümölcsnek ki-fzedni a' rothattyát.

250. Sz. Lucza Afzony napján, meg-fzűnnek, az emberben az esztendő, és hófzű betegségk.

Ha Karácson hovában menydörög, bővön-lésznék a' szelek.

Ebben a' hoban fogják a' Farkasokat, rokákat, nyúlakat, Fogoly és Császár madarokat, Fáczánokat.

A' Ludaknak Karácson előtt valo hétben nem fölöttébb, de eleget kell ennük adni: Karácson után pedig kevelebbet, hogy igen meg ne hizzanak, és így többet tojjanak.

Ebben a' holnapban, Eger fa levelet téfznek a Juhoknak eleikben, a' kik abban nem akarnak enni, nehezen fognak esztendőre meg-maradni.

Ebben a' holnapban Szent János kenyereinek magvát kell el-ültetni; de elsőben hat, vagy hét nap nád mézes, vagy mézes vízben áztassák-bé, az után egy lyukas fazékban jó földben ültessék, és Martiusban mind földestül máshová kell tenni, úgy, hogy egy újni mélysége legyen csak, hogy ki-csirázhassék. Ha jól ki-csirázott, hadd nőjön egy únyira a' földből ki, hogy a' földben meg ne füllyön, az után minden harmad nap mézes vízzel kell öntözni.

252 Szent Kelemen napján kezdetik a' Tél első fűzős Szent Péter napján végezódik.

Telben ne restelje a' gazda meg-rekinteni az istállóban a' barmot háromszor, s. négyzer-is napjában ha onlo-képpen a' gazda-afzony a' teheneket, hogy el-delek legyen. Karácson előtt, vaf-

tag eledelt kell nékiek vetni: Karácson után gyöngébbet. Vigyázzanak reá, hogy ha az istállóba tartják a' marhát, minden likacsákat bé-csinállyanak, hogy az hideg szél, és hó, reájok ne menyen.

253. Ebben az holnapban, a' tyukoknak piritott kenyeret kell vetni, borsót, avagy árpát, a' kit a' kemenczében aszakak; így fokot tojnak, de igen meg ne hizzanak.

A' méheket meg kell okalmazni az egerektül, madaraktul. Bé-is kell a' méh kásokat tenni, mikor hó esik; mert egyébként meg-vakulnak tőle. Küllő zöld madár, hófű orrával likakot szokott csinálni a' méh kásokon; azért tört kell oda vetni, és meg-fogja magát.

254. A' mely kenyeret ebben a' holnapban sütnek, eltart Pünkösztig is.

Karácson előtt a' nedveség nem árt a' vetésnek, hanem az után.

Télbe a' gazda ember, jól reá vigyázzon az alkalmatos üdöre, és akkor hordgyon ganéjt az szántó földekre, az után hamar el-hincse, hogy kövérségét az hó és nedveség által bé-vegye az föld: mert ha meg-fagy, a' hideg azt mind ki-fűjja, és kevés haszna lézen.

A' ki piritott húst akar fűtölni, hogy nyárban el-tarcsón, ebben az hoban fűtölye.

255. Karácsonról fogva ki-keletig, mikor az Nap egyenlő az Etzakával, a' Kanokat az Emékel edgyütt kell hadni, és mikor valamely ezek közzül meg-foganoszik, különb kell rekészteni

malaczi val edgyütt, így nyárba malaczoznak; mert télbe hamar meg véli őket a' hideg. Némellyek azt tartják, hogy leg jobb Januariusban, és Februariusban őszve. bocsátani; és az után Aprilisben, vagy Majusban malaczoznak. Mert az Eme, négy hónapig, vagy 18 hétig hordoz. Némellyek nem igen vigyáznak arra is, hanem mind edgyütt tartják őket. Leg jobb a' malacz enni, mikor négy, vagy öt heti.

Telben mikor jól meg-fagy, minden jó gazdabé. hordgya fáját, kivel esztendő által él, és alkalmas helyre rakja, s. üdőben vágja.

256. Ebben a' hónapban épületre való fát kell vágni, mikor a' hold a' föld alatt vagyon, két vagy három nappal az új hold előtt, abban nem esik az szű, hanem alhatatos leszén.

Nyárban a' nyulak nem ártnak a' fáknak, télben sem, ha meg nem esik a' hó a' földet; de mikor igen meg-fagy; és éppen bé-lepi a' hó a' földet, akkor örömeft meg-rágják a' fiatal fákat. Hogy azt ne cselekedgyék, pökj a' kezébe, és azzal az nyáladdal kend meg a' fiatal fát, avagy az oltott ágat, nem bántják a' nyulak; avagy mikor oltani akartsz, és el-késziteted az oltani való ágocskát, vond által egyszer a' szádon az ágat. Avagy kend meg a' tőkéjét a' fának tehen ganéjal, kibén ökörepe, és üdőm lév légyen keverve.

257. Ebben, és ez jövendő hónapban, a' fák-nyul le-szedgyék a' hernyo fészkeket.

Mikor telben igen meg-fagy, a' lovaknak pat-kojo.

kojokat meg kell élesíteni, és hegyesíteni, hogy az jegen el ne csuszamodgyanak.

A' télnek rövid avagy hosszú voltát észébe veheti az ember, ha a' Fülemlje, a' kit szobában tartanak, hamar Karácson után énekelni kezd; el közelget a' Nyári; ha pedig későn; a' Nyár is el-kélik.

258. Ha Januariusban, Februariusban, Decembebe kevés hó, fagy, és hideg szolgál, örömeft Martiusban, és Aprilisben a' mit el-mulatott, meg téríti: mert a' mint mondgyák, a' zöld és meleg Karácson, örömeft fejét Hulvétot vonfzon maga után.

A' halászok azt tartják, hogy ha a' csukanak a' mája elől hegyes, és hátul az epéje tele széles, nagy hideg következik.

Ha Karácson étfzakán a' borek; a' hordókból ki folytak az okonáján, jó bor esztendő következik.

259. Ha Karácson estin s. étfzaka tiszta, és esendesz üdő vagyon, szél és eső nélkül, reggel szépen fenyekedik a' Nap; abban az esztendőben sok bor leszén.

Ha Karácson napja, hold nevelkedésére esik, jó esztendő leszén: és annál jobb, mentül közelebb az új holdhoz. Ha pedig hold fogytára jűn, kemény esztendő leszén: és mentül közelebb az végéhez, annál kegyetlenb.

Sokat tartottanak a' régiek, Karácson előtt, vagy utánna való tizen két nap, és étfzaka telől; mert egész esztendő által, nincsen alhatatlan üdő mint

mint ebben az 12. napban, kikerül nem mind edgy itéletben vannak a' Mathematicusok is; mert némelyek, Sz. Lucza Afzony napjátul fogva kezdik el az olvasást, ugy hogy Sz. Lucza Afzony napja Januariusnak, avagy Boldog Afzony havának tulajdonittasflek; az után valo nap Februariusnak, avagy Böjt. elő hónap. Az harmadik Martiusnak avagy Böjtnás hónap, és mind így rendel. Némelyek, alkalmatosabbaknak itélik és igazabniaki ha azt az 12. napot, Karácson estin kezdik el számlálni, ugy, hogy némelyek szorgalmatos vigyázások szerént, igen reá találtak, és meg nem csatlakoztak, kihez képest ők is az árpa vetést rendelték. Ezek pedig a' számlálást Karácson estin kezdettek el; Es valaminémű üdö esett estvétül fogva, Karácson éjfélig olyan üdöt jövendöltök Januariusnak első fertályán. Ejjéltül fogva reggelig, második fertályán Januariusnak: Reggeltül fogva délig Karácson napján, harmadik fertályán Januariusnak. Délétül fogva estvélig, negyedik fertályán. Hasonloképpen, estve Karácson napján éjfélig valo üdöt, Februarius első fertályának tulajdonították; Ejjéltül fogva reggelig, második &c. és így bizonyosan tudta, a' ki arra vigyázott, esztendő által, minden hónap fertályán, minémű üdö fog szolgálni. Ebben pedig a' ki bizonyosabb akar lenni, próbálja meg maga.

260. Karácson estin, napján, es következő esztendő jeles Sz. Innepekben; mikor a' mindenható Istennek, az Emberi nemzetséghez való fok jötevényiért hálákat, és illendő bocsületet kellene adunk,

adunk, kiváltképpen, hogy az ő edgyetlen-edgy fiat, emberi természetben öröztette, és az ő meg testesülésével hasonlovátette hozzánk, ki által minket meg szabadított; akkor fok háládatlan emberek azzal a' tisztelettel, melyet Istenünknek kellene tulajdonitanunk; az ő fok örögi babonázásokkal a' pokolbéli Sátánnak adóznak, és lelkeket néki áldozzák. Es noha ezekben az jeles napokban, fok mód-nélkül, és Isten ellen valo vársalásokkal akarnak jövendöt mondani, és a' természetnek el rejtett titkait ki nyilatkoztatni; mindazon által, a' régi szorgalmatos figyelmezőekkel, ugyan jövendőlhetni természet szerént is az üdönek forgásáról, nem külömben, mint az Mathematicusok az ő Calendariumokban. *prascinendo ab Astrologia Judiciaria*, a' ki az Anyaszent Egyháztul tiltva vagyon.

Azért azon kívül, a' mit eléb mondottunk az 12. nap, és étszakán kívül, azt tartották a' régiek.

261. I Hogy ha valamely tyúk ebben a' 12. napban tojott, azt a' tojást szorgalmatosan megtartották, a' hidegtül meg oltalmazták, és mentül hamaréb valamely tyúk kotlott, az alá tették, leg feleztyúk-siak költek ki belőlök.

II. Az Juhászok azt itélték, hogy noha valamely akolba Karácson napján találatott ifjú bárányka, mindazon által, az juhok alkalmatosabb és hasznosabb ellése az után három, négy, és ötödik hét múlván lévelt.

III. Ha ki Karácson estin valami magot vet, akár a' hora is, el nem vész,

262. IV. Karácson étfzakán' eszébe veheti az gazda ember, mellyik a' barom fi között tartani való léfzen; s. mellyik nem; ha az üdöre vigyáz; mert ha éjfel előtt sötét; és földyös az üdö, a' barom a' ki Karácson előtt idején lött, nem léfzen állando és tartós. Ha pedig Karácson étfzakán éjfel után szép tiszta az ég, a' Karácson után lett barom fi tartosabb; és vilzontág, ha éjfel előtt tiszta az üdö, és éjfel után homályos, tartosabb amaz ennél.

Hasonlóképpen a' szántó vető ember, eszébe veheti, minémű gabonia mag leg jobban foganozik meg, és teremni fog a' jövőndő esztendőben; ugyan ezen Karácson étfzakán forgó üdörül; mert ha Karácson esti éjfelig homályos, jele hogy az idején való vetés el vész, és nem igen terem: hanem ha abban a' homályban délről fúna a' szél éjfel előtt. Ha pedig éjfel előtt tiszta az üdö, jele hogy az idején való vetés, jól fog szolgálni.

263. Továbbá; ha Karácson étfzakán éjfel előtt; vagy utánna sötét és homályos az üdö, igen nedves, s. az gabonának ártalmas, s. magtalan esztendőt jelent: hanem ha a' szél; azon étfzakán délről, vagy nap-keletről támadna.

Igy, ha egész étfzaka, szép tiszta volna: igen bőv; és tenyésző esztendőt jelentene; kiváltképpen a' Rosznak, ha jó széllyel vetették. Azonképpen a' késő vetés jó léfzen; ha éjfel után tiszta üdö szolgál.

Ha éjfelkor tiszta; és éjfel előtt homályos volt; és sötét, és az után. is, az az éjfel utáni homályos; a' közép vetés leg jobb; kiváltképpen, ha tiz óra-

órától fogva éjfel előtt, egy óráig éjfel után tiszta üdö volna.

264. Azt mondják némellyek, hogy Karácson étfzaka, a' borok meg-szoktak fordulni, és ki forni kezdenek a' hordobul: akkor másképpen, nem kell bántani, hanem egynehány tiszta hideg kövecskét, a' ki az előtt 3. napról fogva hideg vízbe hevert, belé kell hánni, és meg-csillapozzik. Ha Karácson étfzaka hó esik; jól fog a' komló teremni. Ha Sz. István napján szél vagyom, kevés bort várj.

265. Sz. Sylvester étfzakán ha szél, reggel fényes nap léfzen, kevés reménség a' borba, és robban. Némellyek azt tartják, hogy ha két utolsó napján Decembernek épületre való fát vágnak, az meg nem rothad, szű sem terem benne. Némellyek tölgy, és Eger fát, épületre való, utolsó negyedén Septembernek vágnak le. Bük, és fenyő fát, első fertályán a' holdnak.

266. Végezetre, hogy télben se henyéllen a' gazda ember; a' miben nyárba nem foglalhattya magát a' több munka miatt, azt most véghez viheti; úgy mint; karót vágjon, fundelyt csinállyon, minden féle kafokat, varsákat fonnyon, halót köfson: vadászfzon hálóval, törrel, puskával. Az jég alatt halászon, &c.

Hozzu telet jelent a' maknak fokasága; Ha a' réczéknek mellyek, a' télnek végén igen vő. öflek, még más telet jelentenek; ha fejérek, vege fele vagyom a' tél; és közölget a' nap fény.

267. Item, ha a' földi gelezta, szél nem fele-

szik mélyen a' földben, meleg, és lágý telet jelent; ha pedig mélyen, erőss hidegekről, és kemény télről kell félnünk. Ha idején le-hull a' fa levél, nem hoz kegyetlen telet magával. Hofzú, és csattago hideg telet, fázaráz, és kevés esővel bíró nyár követi.

Hogy meg-ismérhesse, ha késő, vagy idején való esztendő leszén, vigyázz a' Fias tyuk Csillagára; mert ha őszelő esik, minek előtte a' Fias tyúknak Csillaga el-enyézik, ugy mint Oktoberek vége felé, idején való esztendőt várhatni. Ha pedig edgyütt esik az eső a' Fias tyúknak el-enyésésével, középszerént való esztendőt remélhetni. Ha pedig akkor kezd eső esni, minek utánna a' Fias tyúk el-enyészett, késő esztendő leszén, *vide sup. n. 233.*

Más jelei a' telnek és nyárnak.

268. Valamint a' nyár mutatya magát, ugy mutatya a' tél-is; csak hogy ellenkező-képpen, ugy mint ha a' nyár igen meleg, a' tél-is fölötté hideg. Ha nyárban gyakran esik az eső, téiben-is gyakrá esik a' hó. Ha nyárban hűvös üdő jár, a' tél-is melegebb leszén az ő módgya szerént. Viszontag, a' mint az ősz elegyítve vagyon hideggel és meleggél, ugy a' kikelés és nyár, olyan az ősz-is és Tél-is. A' szük esztendőt örömeft követi az pestis. A' kakasok étszakán rend szerént háromszor szollanak. °. Ejjél után egy ora felé. 2°. Két ora után. 3°. Hajnalba virratáfelé. Ha ezen kívül énekelnek, jele az, hogy meg-változik az üdő.

269. Az holdnak nevelkedését vagy fogyását ez következő táblától meg-ismérhesni.

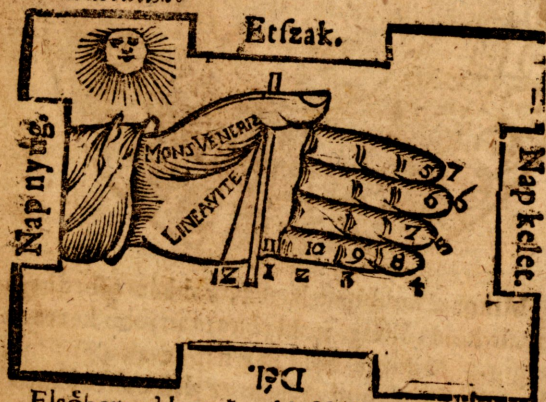
Mikor a' hold nevelkedik, bal kézre fordíttya szovait hold töltéig, hold tölte után jobb kézre az újságig. Mikor a' hold egy napicsak 48 minut, világoskodik, a' mint a' táblán az első cifra alatt, a' harmadik circulusban írva vagyon. Mikor két-napi, csak 1. oráig és 36. minutáig fényeskodik állve. Mikor harmad napi 2. oráig és 24. minutáig világoskodik s-mind este, és éjjél előtt.

Mikor első negyede vagyon, estvértől fogva két oráig éjjél után világoskodik.

Mikor hold tölte vagyon, egész étzaka szol-gál négy éjelig,

270. Mikor fogyni kezd, csak hajnalba világoskodik virratta felé. Mikor harmadik fertályra vagy, nap keletig fényeskedik. Mikor utolsó negyede vagy, csak két vagy 3. órát világoskodik Nap keleti előtt. Az első Circulus jelenti az holdnak idejét. Az 2. alatta az órát, hány órát szolgál. Az 3. a' minutákat.

271. *Figura kibén az ember az úján meg látható a' nappal verőfényénél, hány az ora mind dél előtt, v. mind dél után.*

Elsőben, a' kezeden kívül látod négy részét a' világnak, úgy mint a' hüvelykeden fellyül ESZAK vagy. Kezed alatt DEL; az újaid végénél NAP KELET; a' karod felé NAP NYUGOT.

2°. Vigyázz a' tenyeredre, holott a' hüvelykeden írva vagy a' hüvelyknek hegye, job' kéz felé.

3°. A' hüvelyk hegye alatt méggyen egy horgas linea, a' tenyerednek végéig, az: ELET lineájának nevezik.

272. 4°. A' hüvelyk között, és mutató új között íratott egy szalma szál közepén, a' hol az életnek lineája el-kezdődik ilyeneffen ki, a' kinek árnyéka mutattya nappal az órakat.

Az újak neve; az 1. Öreg új, hüvelyk. 2. Mutató új. 3. Közép új. 4. Nevendékény új. 5. Kis új.

Az Bal kézen, a' Dél előtt való órát megismérni.

273. Belől a' mutató újon elöl az első izen, írva vagy 5. az az, öt ora dél előtt. A' közép újon belől, az első izen írva vagy 6. az az, hat ora dél előtt.

A' nevendékújon belől, az első izen írva vagy 7. dél előtt.

A' kis újon belől, az első izen írva van 8 ugyan azon kis újon a' második izen, a' karod felé írva van 9. a' második iznek kezdetin. Ugyan azon újnak harmadik izének kezdetin jegyezve van 10. Ugyan azon újnak harmadik izének végén írva van 11. az az, 11. ora dél előtt.

A' harmadik ize után a' kis újnak, a' tenyerednek közepin, az izen írva vagy 12. az az, tizenkét ora délbe.

Dél után való órák.

274. **M**Eg kell, így fordítanunk az órakat dél után, és a' hol az előtt belől a' kis újon 11 ora állott, most ottan 1. az az, edgyet kell számlálni dél után, a' mint kívül a' Figuran meg van írva.

Ugyan ezen útnak második izevégén, a' hol 10. ora van 2. az az, két órát dél után.

Az első iznek végén, a' hol 9. ora van, dél után, 3. ora számláltatik. Ezen újon, a' hol az első iz el kezdetik 8. ora van írva belől, kívül 4. jora dél után.

A' nevendék újon belől 7. ora van, kívül 5. ora dél után.

A' közép újon belől 6. kívül is 6.

A' mutató újon belől 5. kívül 7. dél után.

Ezek a' Bal kézen valo mutató órák dél előtt, és dél után.

275. *Most miképpen kell a' szalma szállal élni?*

Hogy négy részét a' világnak fel találhassad, szintén Délben vigyázz reá, hová mutat a' szalma szállnak az hegye, az a' dél; az után az újak megmutattya a' Nap keletet. A' tenyernek vége Nap nyugatot. A' hüvelyk Eszakit.

Miképpen kell kezdedbe vened a' szalma szállat, hogy az órákat meg ismerhessed?

276. Végy egy igyenes szalma szállat, vagy vékony fácskát, törholzat &c. mérd meg a' mutató újon kezdettől a' tenyerednek közép izig fellyül, a' hol az Életnek lineája el kezdődik, annak hosszszattával tedd a' szalma szállat a' hüvelyked, és mutató újon közé, a' tenyerednek közepire, a' hol az életnek lineája el kezdődik, tedd reá a' hüvelykedet, és forduly jól, a' tenyeredet is úgy fordítsad, hogy az hüvelyk hegyétől valo árnyék, környül fogja az életnek lineáját, és tovább ne menjen annál; az után nézd meg, mellyik újon valo

valo számra veti a' szalma árnyékját, és annyi lézen akkor az ora.

Hogy pedig jól fordítsad magadat, és a' bal kezdet, minek utánna igazán meg mérted a' szalma szállat, és az életnek lineájára igyenesen tetted; vigyázz reá nyárban, hogy háttal forduly a' Nap fényre, az után fordítsd kezdet a' szalmával a' Naphoz, és cselekedd, a' mint előbb meg van írva, megmutattya az órát. Telbe szinte úgy élhetsz vele, csak hogy magad arczal forduly a' Nap fényhez, a' kezdet pedig a' mint oda fel meg van írva.

277. A' Régiek azt tartották, hogy Sz. Vid napján leg hosszabb a' Nap; Sz. Lucza Afzony napján leg hosszabb az érfzaká; Sz. Gergely, és Sz. Kereszt fel magasztalása napján egyenlő a' nap az érfzakával. De mostani időben, mind ezeket nyolcz, vagy kilencz nappal, későbben kell számlálni.

278. Többet is irhatnak némely jeles napoknak jövendőléséről, az égi háborúk, s az idő változásinak jeiről, miből vehetsük észünkben: de erről adatik másutt is alkalmatosság. Hanem mivel ezekben a' napokban lépik be az *Solstitium hybernium*, a' mint a' Deákok nevezik, az az a' Napnak téli megállása: mikor tudni illik, az ő forrásában mint egy megállapodik és közelebb hozának téríti sugarit: én is evel fejezem be Calendariumomat, s késedelmes gyarló Magyarsággal lépő pennámat meg álltom; noha tudom, hogy kelznek némelyek, a' kik a' nélkül is felelten tolyásat is meg gátolják itéletekkel, a' kik tudni illik e' fele újságokhoz örömetl közörülük nyívet.

ket. Mint egy jámbor együgyű ember, a' ki edgy nagy Urnak mentében megallította szekerét, csak hogy a' csatló fájához köszörülhesse kétát. De ezek ne tekéncsek az én együgyűségemet, se ne dorgállyák sovány Magyarságomat, hanem inkább fontolják meg Nemzetiségemhez való jó akaratomat és a' közönséges jónak szolgáltyában való igyekezetemet, a' ki meg nem áll, míg vékony erőm engedi. Mert látom, hogy a' Magyaroknál, nagy fogvatkozások vannak e'féle oktató Magyar könyvekűl; nem-is tudom, hogy valaki derekaffan irvolna errűl a' materiárul. Azért én-is tellyes szivel és igaz jó akarrattal igyekeztem kedveskedni nékiek: kívánván, hogy ők-is igaz és tisztá szemmel tekéncsek munkácskámát. Mivel pedig ennek a' Calendariomnak nagyobb része a' kerti munkára szolgál; lépünk mi-is olly kertben, kibent mint egy tükörben, avagy varró példában felalallyuk, a' tökéletes épp kertnek rendelését, ékeffégét, művelését, és egyéb kerthez való szépségét. A' pedig Magyar Országban, Esztergami Ertek Urunk Posoni kérte; kinek mássát, a' mi üdönkben, romlott országunkba még nem lártuk. Errűl tészen irásom, e'következendő Majorságrul írt könyvnek második részében; kinek mint egy Hopmesterűl elől bocsátottam e' Calendariomot. Ha kinek tetszik élylen véle Isten áldásával.

Az az, Mutató Laitroma ezen Calendariumba lévő dolgoknak: n. száma.
Könyv. szélén.

A.

<i>A Gyagot ásnitapasztani.</i>	n. 208
<i>Almának magva, és levele megfordul:</i>	n. 149.
<i>Almát a' ki férges le-szedni.</i>	n. 184.
<i>Arpás aratni.</i>	n. 170.
<i>Aratni, kaszálni.</i>	n. 172.
<i>Aszú gyümölcsöt el-adni.</i>	n. 4.

B.

<i>Bagoly fiak.</i>	n. 176.
<i>Bagoly madarászatra.</i>	n. 158.
<i>Basmoknak eledelet meg-tartani.</i>	n. 33.
<i>Barmot ki-basztani.</i>	n. 119.
<i>Barmok számát meg-tekinteni.</i>	n. 12.
<i>Barmot jól tartani.</i>	n. 232, 241, 246.
<i>Barom si ha állandó-e?</i>	n. 262.
<i>Báránypokat el-választani.</i>	n. 126.
<i>Béka tojás.</i>	n. 72.
<i>Békák karatylóisa.</i>	<i>Azi meg-tartani.</i> n. 73.
<i>Szent Benedek síve.</i>	n. 111.
<i>Szent Bertalan napja.</i>	n. 105.
<i>Berezát tartani.</i>	n. 193.
<i>Bikát tehenekhez bocsátani.</i>	n. 203.
<i>Bodza virágboltit tartani.</i>	n. 53, 178.
<i>Bodza csirából saláta.</i>	n. 192.
<i>Bodza virágot szedni.</i>	n. 55.
<i>Boldog Aszonylatogatása.</i>	n. 153.
<i>Borjakat meg-metszeni.</i>	n. 126.
<i>Borjakat el-választani.</i>	n. 30.
	n. 41, 135.
	<i>Borjakat</i>

I N D E X.

Bortót, s más veteményt vetni.	n. 67. 122
Borso és ledvec szalma.	n. 230
Bort le. vanni.	n. 29. 46
Borokat meg. tölteni.	n. 128
Borruljövendölés.	n. 243. 238. 259
Böccsüt szerzeni.	n. 196
Buzát. és Rosot vetni.	n. 204
Buzát bé. bordani.	n. 177

C.

Canikula fel támadása.	n. 177
Csépelni.	n. 32. 187
Cserefznye virágzása.	n. 119
Csirkek orvosiága.	n. 132. 158
Csóka alá tyukmonyat tenni.	n. 59
Csallyánt a tyúkoknak.	n. 108
Csalyánt telre tartani.	n. 116

D.

Damaszokat meg. ölni.	n. 20. 249
Damaszok orvosiága.	n. 68. 142. 160. 161. 169. 175
Damaszokat biz. laloban adni.	n. 187
Damaszokat biz. laloi.	n. 220. 232
Dió listariom.	n. 169
Dió lévnek orvosiága.	n. 179
Diót verni.	n. 205
Dinnyét vetni.	n. 69
Dühös, ob marása ellen.	n. 180. Ibidem de codem.

E.

Sz. Egyed napja.	n. 211
Egres levelet csinálni.	n. 198
Egészesen vizet ismérni.	n. 200
Élő hó.	n. 18
Eppá.	

I N D E X.

Eppáleva való fát vágni.	n. 256. 262
Eső ez. zöldöknek ártalmát.	n. 152
Esőnek jelsi aratáskor.	n. 176. 182
Esztendőnek négy rész. es.	n. 100
Esztendőről jó vendölés.	n. 245. 250. 267. 268

F.

Fa eszközét csinálni.	n. 13
Fa, ha nem akar gyümölcsözni.	n. 112
Fa nem nő tovább.	n. 192
Fát vágni.	n. 129
Fát nyefni.	n. 149. 231. 248
Fát ültetelni.	n. 244
Fán eret vágni.	n. 113
Fák virágzása.	n. 220
Fák virágzásának a hideg nem ártolati.	n. 124
Fák gyökereit ki. nyitni.	n. 215
Fáknek külső bejár. meg. hasznai.	n. 151. 32
Fáknek szárazsága ellen.	n. 102. 247
Fákak tisztítani.	n. 18
Fyáni.	n. 30
Olteni ibidem.	n. 51
Altal ültetni.	n. 31. 17
Fákra az mohorle. vakarni.	n. 63
Fatnyú águkat le. metszeni.	n. 63
Fecske vízre jövele. és ol. meneteli.	n. 64
Fecske fiakbul kö. vet venni.	n. 240
Fenyő magot le. verni.	n. 215
Fiatal fákat és vad fákat ültetni.	n. 30
Fiatal fákra vigyázni.	n. 114
Fiatal fát ültetni.	n. 214
Fiatal fákat ömözni.	n. 127

INDEX.

Fogoly madarat fogni.
 Foghagyma orvosiaga.
 Foghagymás költözni.
 Ki-szedni.
 Fonyásra való üdö.
 Fonalat mosni.
 Forgatni földeket.
 Földi bolha ellen.
 Fűz fát le-vagdálni.
 Fűz ágakat le-vagdálni.
 Fűz fát ültetni.
 Fűveket ültetni.
 Fűvet száraztani szénának.
 Élelmilet fogni.

G.

Gabonát forgatni. n. 126. 133.
 Gabonát rakni asztagban. n. 190.
 Galamboc fészket tisztítani. n. 44.
 Gallyat vágni tértre. n. 185. 188.
 Gallyat gyűjtani. n. 193.
 Gallyat készíteni. n. 208.
 Ganéjt hordani tértre. n. 254.
 Ganéjt hordani. n. 14. 31. 33. 107.
 őszve-bánni. n. 119.
 Hordani árpa s-kender alá. n. 69.
 Ganéjot szőlő, szántó földekész. n. 228.
 Ganéjot káposzta földekész. n. 230.
 Gazda ember munkáját. n. 237. 238.
 Csélesztár ellen orvosiaga. n. 216.
 Cséstenye ágat ültetni. n. 52.
 Cséstenyét ültetni. n. 244.
 Golyák

INDEX.

Golyákkal menetelérül. n. 38.
 Golyák el-mennek. n. 195.
 Gombát száraztani. n. 203.
 Gyöngy virág gyökere. n. 112.
 Gyöngy virág vizet égetni. n. 123.
 Gyümölcs magokat ültetni. n. 49. 214.
 Gyümölcs fákat meg-kapálni. n. 61.
 Gyümölcsöt le-szedni. n. 234.
 Gyümölcs Öltő Boldog Aszszonyó. n. 80.
 H.
 Halas tókat balakkal meg-rakni. n. 29.
 Halászni apro balakat. n. 54.
 Halak ivnak. n. 74.
 Halat kézzel fogni. n. 76.
 Haloknak száke. n. 162.
 Halászbatni, és madarászbatni. n. 182.
 Halak nem nőnek. n. 195.
 Halászni valóit. n. odem.
 Halászni. n. 221.
 Halas tókat ki-balászni. n. 227.
 Hernyó. n. 234.
 Hernyó fészket le-szedni. n. 18. 46.
 Hernyókat le-szedni. n. 72.
 Hernyókat ölni. n. 115.
 Hernyókat le-üzni a fákrul. n. 252.
 Hernyókra és Hangyákra vigyázni, m. okollan. n. 168.
 orvosiaga. n. 257.
 Hernyókat le-szedni a fákrul. n. 118.
 Hervélni marhát. n. 258.
 Hideget jövendőlni. n. 177.
 Hideg ősz. Hűvő.

I N D E X.

Hivó maderák,	n. 68
Hobarmat,	n. 209. 218
Hörül jóvendőlni,	n. 258
Holdnac fogytat, vagy novekedését meg. ismér- ni,	n. 269. 273
Herdókat készíteni,	n. 201
Horgászni gelesztával,	n. 135
Horgászni szöcskővel,	n. 186
Hüllőt gyümölcs,	n. 185
Húst sózni,	n. 231
Húst fűszőlni,	n. 222
Húst fűstre bántni	n. 236. 243. 254
I. J.	
Sz. Jakab napja,	n. 182
Sz. János nyaka vágása,	n. 189
Sz. János kenyere magot átletetni,	n. 251
Sz. István napja,	n. 264
Sz. Iván napján eső,	n. 164
Teget bordani,	n. 26
Terczét tartani,	n. 8
Inventariumukat csinálni,	n. 208
Árnia való pennát szag garni,	n. 134
Írók vajnak hasznai,	n. 141
Juhokat próbálni,	n. 6. 251
Juhokat a' mezőre bántani	n. 58
Juhokat ki nem bocsátani,	n. 71
Juhokat meg nyírni,	n. 107. 128. 144
Juhokat háromszor fejni,	n. 126
Juhokat kétszer fejni,	n. 187
Juhok betegsége ellen,	n. 206. 207
Juhokhoz bocsátani a' kosokat:	n. 241
Juhok	

I N D E X.

Juhok ellése jó,	n. 281
Juhokul el-választani a' bárányokat,	n. 134
Juhászok legeltetése,	n. 120. 193
Juhok legeltetése,	n. 43
K.	
Kukafok éneklése,	n. 268
Kakafokat berélni,	n. 183
Kakuk szollása,	n. 64
Kakukból orvosfiág,	n. 140
Kanokat az emékekhez bocsátani,	n. 255
Káposzta magot vetni,	n. 66
Káposzta levelet szag garni,	n. 173
Káposztát le-vagdálni,	n. 226
Káposzta, és répa levelet télre szárítani,	n. 228
Káposztát, salátát átletni,	n. 229
Karácson hoba menydörgés,	n. 250
Karácson előtt való 12. nap,	n. 259
Azokból jóvendőlni,	n. 602
Karácson éjszaka,	n. 264
Kaszálni,	n. 165. 172
Kenderet vetni,	n. 145
Kender és lant készíteni,	n. 205
Kenyer új gabonából,	n. 184
Kenyer hogy sokáig tarcsom,	n. 254
Kertekben ásni, ganéjozni	n. 33. 228
Kerzelní,	n. 69
Kerteket, réteket gereblyálni,	n. 602
Kertek készíteni veteményeknek,	n. 88
Késő répat vetni,	n. 70
Két uolfo napján Martiusnac fát vágni,	n. 99
Kihelotnek jelisi	n. 108
Komló	

INDEX.

Kömlő hegyből salata,	n. 57
Kömlő ki-nyitni,	n. 70
Kömlő iltetni,	n. 79
Kömlő szedni,	n. 204
Kopaszok,	n. 117
Köfőket az Juhok közze bocsátani,	n. 206. 241
Köd Martiuban,	n. 99
Kölest vetni,	n. 124
Készvény ellen keserű lapin,	n. 56
Készvény ellen orvosság,	n. 158
Kútakat, forrásokat keresni,	n. 198
Es miképpen,	n. 199
Kútakat ásni,	n. 236
L	
Lampetrát csinálni,	n. 213
Ledueket vetni,	n. 47
Logyek ellen orvosság,	n. 150. 151
Lékezni a tő,	n. 27
Len mag,	n. 23
Len mag régi,	n. 80
Lent vetni,	n. 116. 143
Lent. kenderi, kölest vetni,	n. 125
Lent. kenderi ki-venni,	n. 191
Lent. kenderi ki-bordani,	n. 197
Lisztet őrteni,	n. 71. 44. 237
Lóborót vetni,	n. 17
Lovakkat hánni,	n. 11
Lovakat jól tartani,	n. 134. 166
Lovakat itatni,	n. 173
Lovaknak új szénát ne adgyanak,	n. 174
Lovaknak új zabot ne adgyanak,	n. 190
Lovakak	

INDEX.

Lovakat tartani,	n. 222
Lovakat parkolni telbe,	n. 257
Ló ganéj,	n. 245
Sz. Lucza Aszony napja,	n. 250
Lúd fiakat bizlalni, tartani,	n. 86. 138. 217
Lúd fiakra gondot viselni,	n. 136
Éndfiak orvossága,	n. 57
Lúdekak jól tartani,	n. 244
Lúd hús az rüh ellen,	n. 245
Lúdat tartani,	n. 251
M.	
Madarak ha kövérek,	n. 34
Madarászatot meg tiltani,	n. 57
Madarakat nem kell fogni,	n. 118
Madarászatot meg-engedni,	n. 177
Madarászni léppel,	n. 198
Madarászatot készíteni,	n. 606
Madarak új tollat kapnak,	n. 195
Madarászat leg-jobb,	n. 211
Madarat tartani télre,	n. 212
Madarakat fogni,	n. 216
Madarászni jó,	n. 224
Magnak való káposztát, és más gyökereket ült,	n. 85
Magokat melly üdőben kell vetni, és kicsodásfo-	
kat,	n. 90. 91. 92. 93. 94. 95
Magok melly üdőben kelnek ki,	n. 2. 96. 97. 98
Magok nem vész,	n. 261
Arról való jóvendőlet,	n. 262
Makot szedni,	n. 229
Malaczkok tartósság,	n. 34
Malaczkokat oltalmazni,	n. 175
H	
Malak	

I N D E X.

Malaczkokat meg. ölni,	n. 196
Mályva rosának gyökere,	n. 116
Márczot főzni,	n. 78
Sz. Margit Asszony napja,	n. 178
Sz. Marion napja,	n. 240
Sz. Máthé napja,	n. 209
Sz. Medardus napja,	n. 155
Méh kasokat bé dugni,	n. 19
Méhkeket venni,	n. 42. 77
Méhkekre vigyázni,	n. 146. 253
Méh kasokat ki rakni,	n. 77
Méh kasokat tisztítani,	n. 109
Méhke idején eresztetni,	n. 145
Menydörgés Majuba,	n. 130
Menydörgés Septemберben,	n. 204
Menydörgés a Szűzbe Mértékben,	n. 209
Mén lovat a ménes közzé eresztetni,	n. 109
Mény hal májából vizet venni,	n. 123
Mezei veteményeket vetni,	n. 107. 102. 103
Mézec metzeni,	n. 193
Mézec ki szedni,	n. 204
Mézec venni a méhek által,	n. 324
Sz. Mihály napja,	n. 210
Mondola a keférből édes léfzés,	n. 52
Mondola magot ültetni,	n. 111
Miképpen kelléssék ültetni, s. mikor,	n. 244

N.

Nagy Pénteken eső,	n. 81
Nagy Boldog Asszony napja,	n. 192
Nap nevedése,	n. 100
Nagy egyenlő éjszakával,	n. 104
Nap és éjszakának hossza,	n. 277

I N D E X.

Nyári búzát vetni,	n. 70	Item: Nyári árpát, ibid.	n. 109
Nyári búzát forgatni,			n. 143
Nedves földet szántani,			n. 254
Nedveség ártalmas a vetésnek,			n. 83
Nyirfa vize,			n. 216
Nyir fát ültetni,			n. 241
Nyir fa gallya,			n. 256
Nyúlakul fákat oltalmazni,			

O.

Olasz káposzta magot vetni,	n. 35		
Olasz fákat ki-bozni,	n. 108		
Olasz kaport vetni,	n. 110		
Oleai ágakat,	n. 49		
Oleai való ágat törni,	n. 62		
Oleai fűgét, gesztenyét,	n. 109		
Oltványokat öntözni,	n. 129		
Olasz fát el-ültetni,	n. 109		
Olasz fát oltani,	n. 110. 139		
Olasz égetni virágokból,	n. 153		
Sz. Orbán napja,	n. 129		
Orát az ember újain meg-isménni,	n. 271		
Dél előtt,	n. 273.	Délután,	274
Szalma szállal,	n. 275.	276	
Orvoságra fűveket szedni,	n. 28.	65	
Orvoságra fűveket ásni,	n. 202		
Ökröt bízlatni,	n. 237		
Őzi vetés ha ritka,	n. 121		
Őzi vetés kezdetik,	n. 193	Őzi vetés,	n. 218
Őz ha meleg,			n. 211

P.

Paccirát nevelni,	n. 117.
	Pa.

INDEX.

Pasirtát tanítani.	n. 183
Pajzák-t tisztítani.	n. 160
Sz. Pál fordulása napja.	n. 22
Palánta magot vetni.	n. 31. 38
Plántát ültetni.	n. 125. 122. 158
Parákat tartani.	n. 36
Pefty ellen orvosiág.	n. 164
Pohánka.	n. 25
Pohánkát vetni.	n. 125. 147
Poka fiak orvosiága.	n. 136
Polyvát gyűjteni.	n. 225
Pomagránatot oltani.	n. 116
Ponyvokat töben ereszteni.	n. 206
R.	
Rajokra vigyázni.	n. 154. 167
Rákot fogni.	n. 75
Rákot fogását megtiltani.	n. 121
Rákot jó enni.	n. 135
Rákászot.	n. 192
Répat vetni.	n. 155. 172
Répat nevelni.	n. 181
Répat vetket vetni.	n. 197
Retek orvosiág.	n. 233
Retket vetni. n. 152	Retket ültetni. n. 154
Réteket el-síltani az juboktól.	n. 207
Réteket irtani. n. 223	Ribeszit ültetni. eod.
Rosa viz. et égetni.	n. 135
Rosa viz és lictarium.	n. 166
Rozsait gyümölcsöt ki-szedni.	n. 249
S.	
Saláta. Bécsi retek idején.	n. 98
Spalierokat nyírni.	n. 223

INDEX.

Sarjut kaszálni.	n. 187. 225
Sárga répat ki ásni.	n. 126
Szaladot készíteni.	n. 43. 227
Szőlőt polyvába tartani.	n. 225
Szőlőt szedni. n. 226.	Bé-fidni. n. 227
Sővént fenni.	n. 45
Sőprút csinálni.	n. 78
Szalmát supnak.	n. 225
Szántani. n. 43	Szántani mikor. n. 61
Szántani Martiusban.	n. 89
Szántani másodszor.	n. 184
Szántani vetés alá.	n. 182
Szántani harmadszor.	n. 19
Szántó földeket ki-tisztítani.	n. 198
Száraz és nedves földet bé-vetni.	n. 221
Szarvasok le-verik szarvokat.	n. 64
Szarvasokat löni.	n. 293
Szarvasokrul jó vendölés.	n. 210
Szarvasoknak bőrök és szarvok.	n. 193
Szederjes violából Sirup.	n. 74
Szederjes viola. s annak hasznai.	n. 84
Szélnül jó vendölés.	n. 229
Szélfeszlek.	n. 185
Szemre. supra oltani.	n. 169. 174
Sz. Sylvester napja.	n. 265
Sok balat fogni.	n. 74
Szolgálok munkája.	n. 46
Sót venni.	n. 107. 205
Supot kötni.	n. 70
Szőlőt metzeni.	n. 16. 40. 78
Szőlőt metzeni három esztendőst.	n. 52
H 3	Szőlőt

I N D E X.

Szőlőt kötözni,	n. 108
Szőlőt másodszor kapálni,	n. 128. 144
Szőlő virágzása,	n. 131
Szőlő vesző nő,	n. 152
Szőlőt harmadszor kapálni,	n. 178
Szőlőbe gyomlálni,	n. 186
Szőlőbe való kapálást el-bagyni,	n. 189
Szőlőbe levelezni,	n. 303
T.	
Tabákát vetni,	n. 82
Tavaszi árpát vetni,	n. 46
Tapasztani kemenczét,	n. 126
Tebenek eledete,	n. 25. 232
Tebeneket tartani,	n. 88
Tebenek közé a' Bikát ne bocsátsák,	n. 132
Telet meg-ismérni,	n. 219
Télre való vetemény magot vetni,	n. 221
Télre való fát vágni,	n. 227
Télre való veteményeket a' pinczébe rakni,	n. 228
Télnec jelei,	n. 231
Télről jóvendülés,	n. 234. 238. 243. 267.
Télben barmakra vigyázni,	n. 246. 152
Télre való palántát vetni,	n. 172
Télnék kezdeti,	n. 252
Télbe fát hordani,	n. 255
Télbe hozni. é' avagy rövid,	n. 257
Téli munka,	n. 266
Tokat lékezni,	n. 249
Tölgy fát ültetni,	n. 67
Tyukok hamar rojjanak,	n. 56
Tyukokat galambokat ültetni,	n. 46. 59
Tyukmánya ha hasznos,	n. 82

I N D E X.

Tyukot. kácsát ültetni,	n. 138
Tyukoc pipje ellen,	n. 179
Tölgy fa virágzása:	n. 130
Tyukok hogy jól rojjanak,	n. 7
Ném rojnak,	n. 9
Tyuk ganaj,	n. 41
Tyukmánya télre gyűsteni,	n. 190
Tyukot nem kell ültetni,	n. 196
Tyukoknak zabot adni,	n. 230
Tyukot melegben tartani,	n. 249
Tyukok hogy rojjanak sokat,	n. 253
Tyuk rojás,	n. 261
U. V.	
Uborokat vetni,	n. 124
Vad ludakat löni,	n. 57
Vad kácsát fogni,	n. 190
Vadászni,	n. 250
Vadászni Erdei,	n. 230
Vad rosát ültetni,	n. 67
Vajat gyűsteni,	n. 128
Var ellen,	n. 246
Vasat bal fogásra rakni,	n. 54
Vásznai fűrészeni,	n. 108. 131
Ur napja,	n. 155
Áróm víz,	n. 147
Ászdögös Sz. Péter napja,	n. 37.
Uj Eszendő napja,	n. 1
Uj gabonából kenyerez stenni,	n. 184
Vermeket ázni fa ültetésre,	n. 201
Vetéseket meg- gyomlálni,	n. 48
Veteményeket ültetni,	n. 49
Vetemény magokat vetni,	n. 50
Vetély	

I N D E X.

Vetésken a fűvec gyomlálásátul meg-szárítani,	n. 125
Vetni holdfogytára. és időlére.	n. 139
Vetés után való munka,	n. 144
Vetemény magokat próbálni,	n. 166
Vetemény magokat szedni,	n. 175
Vetésnek hasznos.	n. 238
Vetésnek ártalmas,	n. 239
Vetésről jóvendülés.	n. 262. 263
Vesző keríteni való.	n. 84
Sz. Vincze napja,	n. 20
Sz. Vid napja-	n. 155
Vizeket égetni,	n. 148
Vörös hagymát vetni,	n. 29 132
Vörös hagymának sz.krét le-tapodni,	n. 179
Vörös hagymát ki szedni,	n. 188
Vörös mogyorót iltetni,	n. 213
Z	
Zab vetés,	n. 69
Zabot vetni,	n. 161

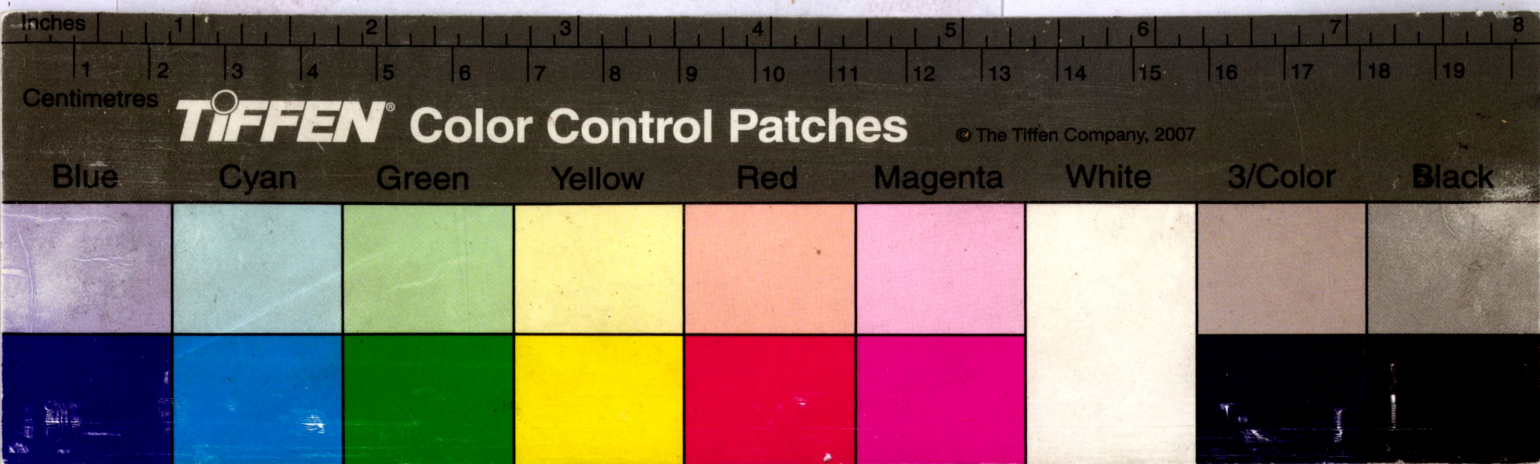
V E G E

ez

VI CALENDARIVMNAK.

G. TELEKIEK
ALAPITVÁNYA

M. ACADEMIA
KÖNYVTÁRA

I N D E X.

<i>Vetéseken a' füvec gyomlálásátul meg-szűnni,</i>	n. 135
<i>Vetni holdfogytára. ételisére,</i>	n. 139
<i>Vetés után való munka,</i>	n. 144
<i>Vetemény magokat próbálni,</i>	n. 166
<i>Vetemény magokat szedni,</i>	n. 175
<i>Vetésnek hasznos,</i>	n. 238
<i>Vetésnek ártalmas,</i>	n. 239
<i>Vetésűi jóvendölet,</i>	n. 262. 263
<i>Vesző kertelni való,</i>	n. 84
<i>Sz. Vintze napja,</i>	n. 20
<i>Sz. Vid napja-</i>	n. 155
<i>Vizeket égetni,</i>	n. 148
<i>Vörös bagymát vetni,</i>	n. 29 132
<i>Vörös bagymánac sz. hrát le-tapodni,</i>	n. 179
<i>Vörös bagymát ki szedni,</i>	n. 188
<i>Vörös mogyorói ültetni,</i>	n. 213
	Z)
<i>Zab vetés,</i>	n. 69
<i>Zabor vetni,</i>	n. 161

V E G E

ez

VICALENDARIVMNAK.

G. TELEKIEK' ALAPITVANYA

M. ACADEMIA KÖNYVTÁRA

